

XV E
795

~~705~~

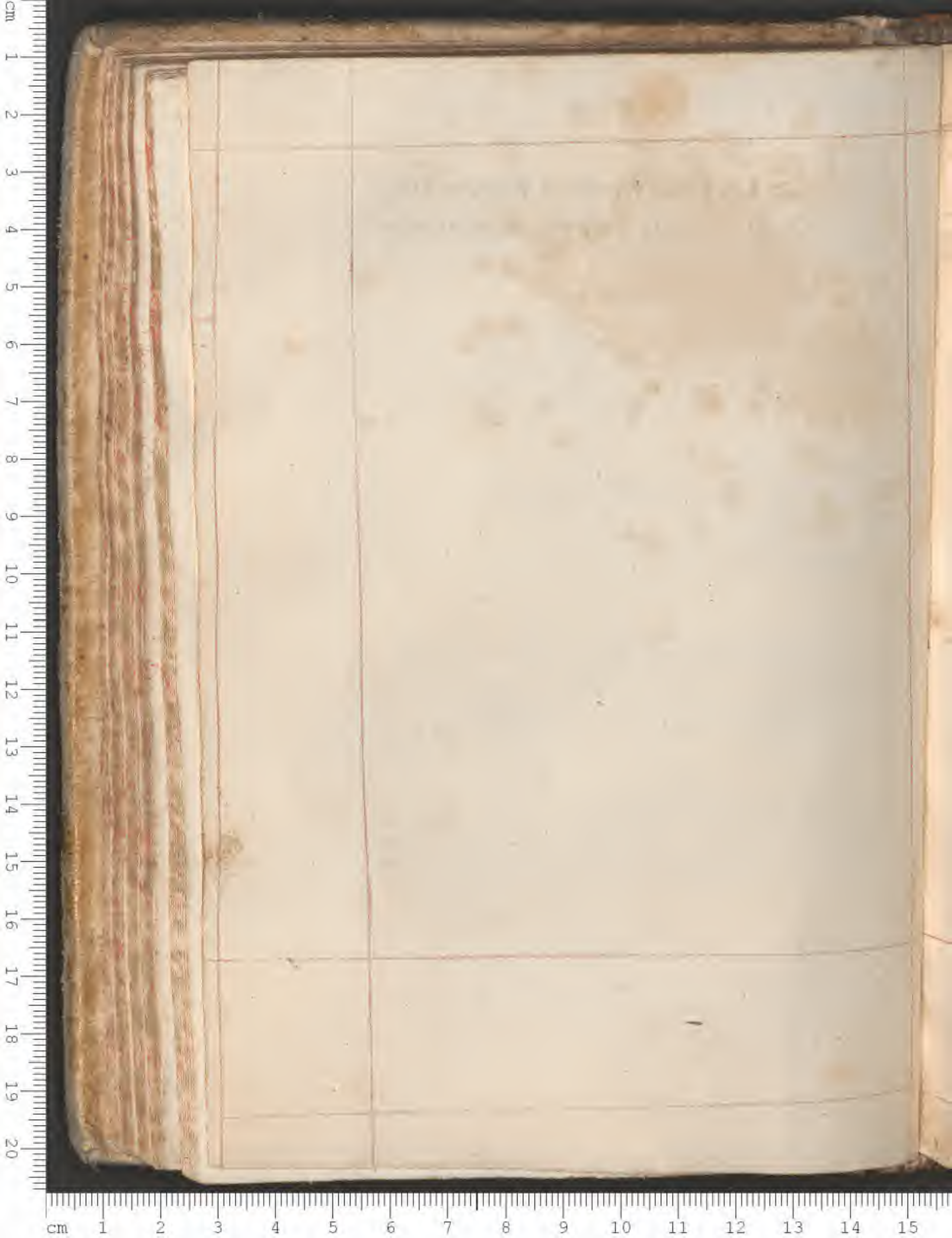
¹⁵⁴
C.L. 725.

~~D. 1348.~~

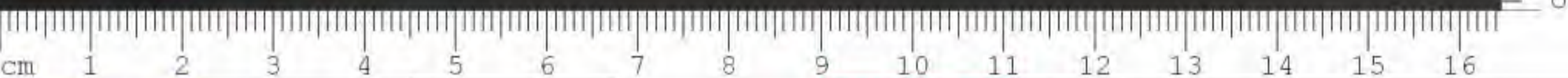
Caillaut at Martinsburg	Piece	1	Daunou 1204 - Pelletier	
		2	- 1185	2629
		3	- 295	4079
[Caillaut at Martinsburg]		4	- 1199	
		5	- 998	4954 ^A
		6	- 877	4867
		7	- 1184	3510
		8	- omit	
			(v. ante [75?]) 391	
		9	122	

~~II~~
~~II~~
~~60~~

Expositio fratris francisci
de maronis super. aue maria

Tres salutationes ceteris celebriores in euangelio
reperimus. **P**rima est gabrielis archangeli ad ma-
riam luce primo. **S**ecunda marie ad helizabeth sicut luce
primo. **T**ercia christi ad apostolos post resurrecti-
onem de qua agit iohannis xx. que scripta a domino legitur repetita
Hac autem triplici salutatione triplex concordia designatur
scilicet angeli ad hominem per primam / hominis ad hominem per secundam / dei
ad hominem per terciam. Siquidem antequam filius dei incarnaretur discor-
dabat deus ab homine propter peccatum prime preuaricatio-
nis qui scilicet homo a seruitio domini sui recedens aliene se subiecit
potestati. Discordabat angelus ab homine duplici de cau-
sa. Prima est quia homo qui primo apostasie ruina quam in angelis facta
est reparare debuerat ipse quoque corruens in terra tractus est cum
tercia parte stellarum celi apoc. xii. **S**ecunda quia cum serui in obsequio domini
esse debuissent / homo se quasi sponte subdiderat dominio dyaboli. Dis-
cordabat homo ab homine / in deo scilicet a gentili propter diuersarum legum emu-
lationem / quia iudeus unum deum / gentilis ydola adorabat. **E**rat etiam et
quarta discordia inter carnem et spiritum propter mutuam alterationem quia
caro naturaliter naturalia / spiritus naturaliter celestia appetebat. primo per
carnem spiritus corruerat / nunc caro spiritum corrumpit / igitur per saluta-
tionem angeli ad mariam factam est concordia angeli et hominis quia per partum
factus est homo socius angelorum et domesticus dei facti sunt homo et an-
gelus serui unius domini scilicet christi et per ipsum christum de hominibus repa-
rata est ruina quam ipsi domino flagitabant per psalmistam. **B**enigne
fac domine etc. **D**e hac etiam concordia et pace dicit psalmista. **V**eniat
pax requiescat in cubili suo etc. **V**os autem accedite huc id est in
celum filii auguriatricis id est hominis. **I**tem ibidem. **C**reavi dicit
pater fructum labiorum pacem. **P**acem ei qui prope est id est angelo
et ei qui longe est id est homini. **F**ructus labiorum ignem est quoniam enim in
labiis beate virginis diffusa est gratia respondendi fiat michi
etc. **T**unc concepit hunc fructum per quem facta est pax predicta ideo
etiam christus salomō id est pacificus appellatur. et in ortu eius
hominibus bone voluntatis ab ipsis angelis pax cum gaudio nunci-
atur et gloria in excelsis deo qui ab angelis pro nostra redem-
a .ii.

ptione/pro sua reparatione glorificatur. hanc etiam pacem in-
nuebat angelus apoc in fine respondens iohanni volenti se ad-
rare post filii incarnationem. Vide ne feceris cum seruus tuus sit
et fratrum tuorum deum adora etc. cum antea bene permetteret angelus
sed ab hominibus adorari super illud luce scdo. **E**xiuit edi-
ctum a cesare augusto etc. dicit gregorius quod peccatum extranei era-
mus a deo extraneos a suo consorcio deputabant angelus ciues
dei. Per salutationem marie ad helizabeth designat concordiam
iudei et gentilis quod christus lapis angularis omnes in una eccle-
sia et fide unice conuocauit io. x. Alias oues habeo que non sunt
ex hoc ouile et alias oportet me adducere et v. m. a. et fiet
vnum ouile et vnus pastor. Ephe. scdo. Ipse est pax nostra qui
fecit vtram vnum etc. Ideo dicitur lapis angularis. **J**ob. xxxix.
Quis diuisit lapidem angularem/ psal. vicesimo octauo. et. i. pe-
tri. scdo. Ecce ego mittam in fundamentis spon id est ecclesie la-
pidem angularem. Per salutationem christi ad apostolos designa-
tur concordia dei ad homines quod filius dei factus est obediens
vsque ad mortem. philip. scdo. Deo patri pro homine satisfecit. psal.
xxvii. faciet pacem michi scdm hoc dicit mediator dei et homi-
num ad ty motheum scdo. **D**iscordia etiam que erat inter carnem et
spiritum deus pacificauit christus in se vtriusque discorditer assumens
et pacifice gerens. Unde simul in vnum diues et pauper id est
spiritus et caro in christo concordans ideo dicitur in pace factus est
locus eius. ephe scdo. Mediū parietē macerie solues in carne
sua legem mediatorum decretis euacuans ut cōdat duos scilicet spiritum et
carnem in semetipso in vno homine nouo faciens pacem ideo etiam
dicitur emanuel psal. vii. id est nobiscum deus. Igitur quadruplices
iste discordie per mariam pacificate sunt que christum nobis ge-
nuit. In primo dominus erat mundum reconcilians sibi proque omnes crea-
ture rationales per caritatem vnite facte sunt vni spiritus participes
et regni vni coheredes: Dicat ergo marie ipse deus/ dicat an-
gelus/ dicat homo Ave maria gracia plena dominus tecum. hec etiam
discordia designat in hoc quod nomen eius mutatum est in verbum saluta-
tionis. hoc enim nomen eua habet duas vocales scilicet **E**t **A**

geminā miserā humane natē p̄tendentes que est culpa et pe-
na cū quib⁹ nascit̄ hō miser. ¶ Cōuerso igit̄ hoc noīe eua ma-
rie dictū est aue q̄ per eā et culpa in veniā et pena in gloriā
est permutata. ¶ Per hui⁹ etiā noīs eua p̄uersionē in aue de-
signat̄ q̄ in benedictōz marie: eue maledictio vertebat̄. Post
maledictionē eī statī vxori sue ip̄osuit adā nomē eua qd̄ dicit̄
ab. a. qd̄ est sine et eu qd̄ ē bonū quasi sine bono q̄ bonū datū
a dño sibi et viro abstulit et nos etiā p̄ eā sine eu. i. sine bono
q̄ bonū sum⁹ et incidimus in ve/ culpe et pene. ¶ Per mariā
aut̄ tā nos q̄ parētes p̄mi facti sumus sine ve. ideo curalit̄
dicit quidā marie. ¶ Porta salutis aue p̄ quā p̄z exit⁹ a ve.
¶ Venit ab eua ve ve q̄ tollit aue. ¶ Maria enī vere ē porta
salutis q̄ p̄ ip̄am datū est nobis posse recedere a ve et viuere
sine ve. ¶ Itē q̄ p̄ ip̄am egredimur a vita culpe et ingredimur
ad vitā gratie et it̄roducimur ad vitā glorie. Ideo etiā canit
ecclia. ¶ Paradisi porta p̄ euā cūctis clausa est. etc̄a. ¶ Iocit̄
co enī sepe p̄mēdāda est marie angelica salutatio. q̄ p̄ eā libe-
rati sumus a multiplici maledictōe. Beatus bernard⁹. ¶ Ce-
lesti rore dñs terrā rigaturus cū de viro produxisset feminā i
p̄niciē de feīa virū producere voluit in salutē vt que p̄ncipiū
fuerat humane dānatōis p̄ncipiū esset humane reparatio-
nis genesis xxxi. Creauit deus etc̄a. ¶ Notādū q̄ eua tri-
plicē guerrā fecerat supra se ad deū per superbiā quia voluit
esse vt deus sciens bonū et malum iuxta se ad proximum per
auariciā infra se ad carnem suam per gulam. ¶ Sed ma-
ria eue filia pacem fecit ad deum per humilitatem/ ad pro-
ximum per caritatem. Jere. Quidquid maledictionis effu-
sum est p̄r euam totum abstulit benedictio marie/ insuper
et gratiam refudit christi ortus quam prius non habuit om-
nis mundus. ¶ Item de prima matre dicit quidam imple-
ta est maria grā et eua vacuata est culpa. ¶ Itē beat⁹ ber. sup
illud luce. i. Misit̄ est gabriel angelus a deo ad virginem.
Letare pater adā sed magis o tu mater eua exulta qui sicut
a .iii.

omnium patres ita omnium fuistis percussores et quod
infelicius est prius percussores quam parentes: ambo inquam conso-
lamini super filia tali sed illa amplius de qua malum ortum est
prius cuius malum transiit et opprobrium in omnes mulieres
Instat namque tempus quod iam tollatur nec habeat vir quid causetur
aduersus feminam qui utique dum se imprudenter excusare
conaretur crudeliter illam accusare non est cunctatus dicens
Mulier quam dedisti michi dedit de ligno vite et comedi / verba
mala sunt hec quibus magis augeas quam deleas culpam. Veru-
tamen. Sapientia vincit maliciam cum occasione venie quam a te
deus interrogando elicere tentauit sed non potuit in thesau-
ro inefficentis sue pietatis inuenire. Redditur igitur femina
pro femina / prudens pro fatua / humilis pro superba / que pro
ligno mortis gustum cibi porrigat vite et pro venenoso cibo
illo amaritudinis dulcedinem pariat fructus eterni. **Nota** er-
go verbum excusationis inique in voce gratiarum actionis et
dic Mulier quam dedisti michi dedit michi lignum et comedi
et fuit ori meo dulce super mel quia in ipso viuificasti me.

Nota quod euangelica salutatio delata ad virginem decem
dictionibus consumatur. ut Ave sit prima dictio / ma-
ria quod apponit ecclesia sit secunda / mulieribus decima in
quo innuitur quod per eam erat angelorum ordo de ruina reparandus
et dragma decima recuperanda. In hac iterum salutacione totali
angelus primo apposuit Ave. Ecclesia interserit Maria. heli-
zabeth subiunxit benedicta tu in mulieribus etc. que sequuntur quia
in salutacione marie conveniunt ecclesia triumphans que per ange-
lum. Ecclesia militans que apponit maria. Synagoga que per
helizabeth designatur. Item hac salutacionem pro maiori parte con-
posuit angelus pro minori helizabeth quia acceptabilior est
matri et filio laus castorum que per angelum quam coniugatorum que
per helizabeth designatur. Unde apoc. decimo quarto. Nemo po-
terat dicere canticum illud nisi illa centum quadraginta milia
qui empium sunt de terra. et ii sunt qui cum mulieribus non sunt
coinquinati. etc. **Item** in hac salutacione bene dicitur maria

ab angelo q̄ triūphātē eccliam reparauit. Bene dicit̄ ab he-
lizabeth q̄ eccliam militantē iam fere mortuam suscitauit
vterq̄ enī tam angelus q̄ helizabeth dixerūt ei b̄ndicta tu
Aue maria. Notādū q̄ Ave q̄n̄ est verbum optantis/
q̄n̄q̄ orātis / q̄n̄q̄ p̄gratulātis / et applaudentis. **O**p-
tātis q̄n̄ dico alicui Ave q̄ ei salutē opto. **O**rantis cū
dico aue crux preciosa. nō enim ligno insensibili salutē opto
quā habere non potest sed oro vt virtus crucis michi salutē
operetur. **C**ongratulātis cum dico aue maria vel salue sc̄a
parēs quasi dicere / o beata virgo congaudeo ⁊ cōgratuloꝝ sa-
luti et glorie. Sicut autem hoc verbū vale dicit̄ a valeo va-
les vnde vale dicit̄ et valete. Sic forsitā prius potuit dici aue
ab aueo aues. Vnde et post resurrectionem dixit deus mulie-
ribus aue te michi in fine. inicuꝝ autē salutis in desiderio sed
cōsumacio in gaudio erit / licet autē hoc verbū aue cōgratu-
lationis sit et applausus sicut euge tñ q̄n̄q̄ ad insultādum a
maliuolis vsurpat̄. vnde iudas dixit christo / aue rabi ⁊ iudei
aue rex iudeorum. Item hoc verbum aue tantum valet sicut
tine de ante enim hanc salutationem erat de omnibus ha-
bitantibus in terra. **N**ec nisi prius sublato de habere pote-
rat salus locum nec benedictio nisi prius maledictione sub-
lata. Vnde antique salutationes ab illis quibus fiebant legūt̄
elise. iudic. sexto. **S**edon ad angelū salutātem. Si deus nobi-
scum est quare apprehēderunt nos tot mala **E**t thobias. v.
ad āgelū **Q**uale michi gaudium esse potest qui in tenebris
sedeo et lumē celi nō video. Merito enī inueniebāt eos tot ma-
la quia nūdū venerat qui graciā inuenisset nūdū intercesse-
rat mediatrix / nūdū ex nobis prodierat cui dictū eēt aue / nū-
dū venerat qui graciā impleteretur / nūdum nata erat cui de-
subderetur. Ipse etiā filius dei ēmanuel et nobiscū deus nūdū
poterat dici. beatus bernardus ideo tanto tempore fluentia
gracie defluerunt eo q̄ non intercesserat aque ductus. **T**ri-
plicē enī maledictionē q̄si triplex de excepit eua in penam in-
obediēcie. **P**ua multiplicato erūpnas tuas ⁊ p̄cept̄ tuos etc.
a . iiii.

Secunda in dolore paries filios. **T**ercia sub viri potestate eris et ipse dominabitur tui. **S**ine hoc triplici de mariam inuenies quia nec sensit ideo dicit ei angelus. **A**ue gracia plena. Et quomodo non sine de que gracia plena / vel primū de corruptio in conceptu / secundum grauitas post conceptū. **T**ercium dolor in partu. **C**ontrario maris triplicem in hac saluacione recepit benedictionez quia facta est sine corruptione secunda / sine grauamine grauida / sine dolore puerpera. hoc est aue id est sine de triplici corruptionis grauitatis doloris quod incurrit eua per peccatum et ab ea omnes mulieres preter mariā quasi iure hereditario contraxerunt. **I**ocirco de christo et maria potest exponi illud osee nono. Gloria eorum a partu et ab utero et a conceptu ordine prepostero. **C**hristus enim conceptus est et ipsum concepit virgo sine corruptioe virginitas. **P**ortatus est et ipsum portauit virgo sine grauamine vteris. **N**atus est et ipsum peperit virgo sine dolore parientis. **E**t et aliud triplex de apo. octauo. de de de habitantibus in terra de concupiscēcie de culpe de pene etne. **P**rimū in carne. **S**ecundū in spū **T**ercium in utroque. De p̄o ecele. decimo. **D**e tibi terra id est caro cuius rex id est animus puer est gen̄. **T**ercio. **M**aledicta terra id est caro in opere scilicet pro peccato id est pro opere tuo. **S**pinas et tribulos id est carnales motus germinabit tibi. **D**e secundo osee septimo. **D**e eis quia recesserunt a me. **D**e tercio osee nono. **D**e eis cum recessero ab eis quod erit cum detrudentur in infernum. **N**ā in presenti nunquam recedit deus ex toto a quocumque peccatore pessimo p̄mo gracia offert ei apo. tercio. **E**go sto ad hostium et pulso. **S**ine hoc triplici de fuit maria quia habuit triplex bonū huic triplici de contrarium. **B**onū p̄tinēcie / bonū graciae / et bonū perseuerēcie. **P**rimū excludit concupiscēciā. **S**ecundum culpā / tercium penā eternā / quia qui perseuerauerit usque in finē hic saluus erit. **A**litter **P**rimum de est obscuratio solis et aeris de fimo putei hec obtenebratio nostri sensus et rationis que velut sol est in animabus nostris. **A**er vero

affectus nostre voluntatis est. Hec est prima pena quam per
adam incurrimus ignorantia scilicet qua non videmus aut ubi
sumus / aut quo eamus / aut quo nobis eundem sit / aut unde fugiendum
Quis enim curreret in infernum si ipsum videret? Quis seipsum impin-
geret in laqueos mortis si ipsos cognosceret? Quis non toto cona-
mine curreret ad deum si pulchritudinem eius attenderet / si odores
eius degustaret? Secundum de est in igne et sulphure scilicet in
ardore libidinis et fetore quo fetet et estuat totus mundus.
Tertium de regnum et donatio bestie. Tria hec de nobis per ma-
riam sunt ablata / obscuritas ignorantie quia solam intelligentie
et lumen iusticie mundo edidit et veram lucem attulit que illu-
inat omnem hominem venientem in hunc mundum. Unde et stella matuti-
na scilicet lucifer et aurora nominatur cuius stelle radii effectus
est ipse sol iusticie et ideo illuiniatrix intelligitur quia mundo sic obte-
nebrato lucem veram edidit ideo etiam illuiniatrix quia cunctis se im-
plorantibus humiliter et devote impetrat lucem vere cognitionis
Unde dicit ecclesiastici vicesimo quarto. Illuminabo omnes
sperantes in domino. Unde quoties sentimus nos esse in tenebris de-
bemus ei nomen suum commemorare orantes ut illud interpretetur in no-
bis ne falso ei in oppositum videatur quomodo secundum de quod est luxu-
ria destruat ipsos / interroga qui per eam de sentina luxurie se
extractos et per eam gaudent virtutem castimonie se adeptos.
Nec dubitare fas est ipsam iuicissimam esse luxurie et feruentis-
simam esse castitatis dilectricem. cui sine virginis prerogativa
nequaquam datum fuisset filii dei fieri genitricem. Tertium de regnum
et donatio bestie id est superbia quam si impugnavis necesse est
statim tibi profugere ad mariam humilissimam que humilitati sue
attribuit in cantico suo respectum domini / et licet omni virtute et
omni gratia doctata fuisset de hac tamen singulariter glori-
atur. Implora igitur circa superbiam confidenter auxilium
eius quam valde nimis odit et oborret et donum humilita-
tis ab ea expostula. vel quia cum superbia vel sine humilita-
te patri et filio non poteris complacere / propter ista tria
dona sic rogamus eam in primo. Nos culpis solutos mittes.

fac et castos. **I**te est aliud triplex ve. ve mundi. ve carnis. ve
dyaboli. apoc. x. viii. **Ve/ve/ve/** ciuitas illa babilon. **S**ine
hoc triplici ve fuit maria. fuit enī paup̄ circa primū. virgo
circa secundū. huīlis circa terciū. ideo digna est saluatori non
solū ab angelo: sed ab hoīe magis qui per se perditus rediit
ad salutem. **A**ne maria. Per hoc q̄ dictū est marie aue. i.
sine oī ve imunita ab omī peccato. **U**nde et ei dicit̄ canti. iiii.
tota pulchra es amica mea. ab originali peccato sanctifica-
ta in vtero. **T**ota pulchra es ab actuali mortali fomite peni-
tus subiugato. **E**t macula etiā venialis peccati non est in te
in cōceptione filii dei fomite penitus extincto. **E**t ideo tota
pulchra es in opere. **T**ota pulchra in corpe. et macula nō est
in te in corde. **T**ota pulchra in corpe p̄ simplicitatē. mathei
vii. **S**i oculus tuus fuerit simplex totū corpus lucidū erit.
Tota pulchra in corpe p̄ castitatē. sapie. iiii. **O** q̄ pulchra et
casta generatio cū caritatē imortal̄. **T**ota pulchra in corde
per huīlitatē qd̄ est eē sine macula. **B**enedictū ē de hester. se-
cūdo eiusdē. **G**rat hester formosa valde et incredibili pulchri-
tudine oīmqz oculis graciōsa et amabilis videbat̄ talis ma-
ria formosa valde p̄ caritatē que ē forma virtutū incredibili
pulchritudine per insolitam castitatē oīmqz oculis graciōsa
et amabilis p̄ huīlitatē quā deus respexit quia ubi amor
ibi oculus. **I**tem de tribus hīs dicit̄ **J**udich ii. **N**on est talis
mulier super terrā in aspectu. in pulchritudine et ī sensu ver-
borz. **I**n aspectu p̄seruatōis. in pulchritudine corporis. in sen-
su verborz. i. in interioribus verbis id est puritate cogitatōis
Et sic fuit absqz omni ve. auaricie in corpe. superbie ī corde
hoc est triplex ve. apoc. vii. **ve/ve/ve/** habitātibus in terra.
Et sic fuit imunis ab omī peccato sed nunquid in summo?
vtiqz in summo creat̄e. **U**nde auḡ. **Q**uotiescūqz loquimur
de peccatis nullā de beata virgine facimus mentionē. **A**n-
clemus etiam dicit q̄ ea puritate nitebat qua sub deo maior
nequit itelligi. **A**ue maria. **S**i rerum precia de raritate
pensanda sunt iuxta qd̄ scriptū est omne rarū preciosum.

huius salutationis forma que de celo delata est ad virginem
maria[m] q[ui]to rario[r] est: t[ame]n precio[s]ior debet estimari. Nulq[ue] ei
in scripturis a[nt]ea inuenit[ur]. nec ab alio q[uam] ab a[n]gelo debuit def
ferri. nec alii q[uam] marie huiusmodi saluatio debebat[ur]. Unde
non i[mm]erito mirabat[ur] maria et cogitabat qualis esset ista sa
luatio pro eo q[uod] ea alias non legerat in scripturis. In omni
enim saluatio[n]e prius fiebat aut vite i[n]precatio. vt daniel scdo
Rex viue in eternu[m] aut salutis vt. 2. re. xvi. Salue rex aut be
nedictionis vt meliores sui responderu[n]t booz dicenti ad eos
domin[us] vobiscu[m] benedicat tibi deus. Ruth. 2. **D**uas vero sa
luationes viris delatas legimus ab a[n]gelis Iudicu[m]. vi. Dicit
a[n]gelus gedoni dominus tecum virorum fortissime. Et tho
bie sexto. Gaudium sit tibi semper. Saluatio autem beate
virgini delata ab angelo ex omnibus est conflata et ideo di
gnior omnibus / sanctior vniuersis. Quod enim premititur
aue hoc est sine ve et sine dolore. Ecce saluatio facta thobie
quod sequitur gra[m] plena. Ecce saluatio apostolorum qui in
suis epistolis semper premitunt gra[m] vobis et pax quod sub
ditur dominus tecum. Ecce saluatio facta gedoni / et salu
tatio booz ad meliores quod sequitur benedicta tu. Ecce sa
luatio booz ad ruth. 3. Congru[e] etia[m] premititur aue / hoc
est sine ve. ipsa enim proprie fuit sine maledictione. Na[m] i[m] ma
ledicta erat sterilis in lege nec expers erat maledictionis pa
riens in dolore. Sola enim maria vtriu[m]q[ue] maledictu[m] inuasit
Unde et adhuc ei dicimus tanq[ua]m eius gaudio congaudentes.
Et nota q[uod] de maledictione sterilis non legitur in biblia ex
presse. sed deuteronomii septimo. pro benedictione dicitur o
bedienti: non erit apud te sterilis vtriusq[ue] sexus. Unde a con
trariis sterilitas pro maledictione reputabatur in lege

Aue maria. **N**otandum est q[uod] angelus saluans vir
ginem primo tacuit propriu[m] nomen eius scilicet maria vt hoc
ipso ostenderet se imponere nomen nouum. id est gratia ple
na. **U**nde predixerat p[sa]. quasi loquens ad mariam. lxi.

vocabitur sibi nomen nouū quod os domini. i. angelus vel
filius dei qui est os patris per angelū noīabit. **¶** Postea vero
nomē marie exp̄llit dicens. Ne timeas maria inuens p̄ hoc
q̄ sicut iacob benedictionē accipet nomē nouū sic accepit: vt
vetus nō amitteret. Vnde i frequēter postea noīat eū scriptu
ra iacob sic maria. vel ideo prius noīauit eā gratia plena q̄
mariā / vt plena grā deinceps vocaret et prius familiare no
men sibi nominat et tandē nomē marie nobis necessariū nō
omittit: vt sic nomē videat ei īponere quod vetus inuat non
tollendū. Quo enī modo cū ab ea remouisset oē ve dicens ei.
Aue statī eā noīaret mariā / quod est mare amaz. Nomē si
quid marie non tā angelis cōgruit q̄ hoībus qd̄ intelligit il
luminatrix et stella maris. Illis enī solū qui nauigant mare
mūdi: necessaria est iuocatio stelle maris. Necessaria ē illuīa
trix / illis qui illuīatione opus habent. Angelis autē qui nul
lis hoz̄ idigent melius dicit grā plena ideo ille **¶** Aue gratia
plena. Nos dicimus. Aue maria. Idcirco etiā prius dictū est
gratia plena et deinceps ab angelo noīatur maria q̄ hoc ha
bet ex grā vt marie nomē interpretet in nobis. **¶** Nō enī q̄ illu
minatrix ideo grā plena: sed q̄ gratia plena ideo illuīatrix /
et sic de singulis int̄pretatōibus illi⁹ noīs poteris assignare.
In hoc etiā q̄ cū tanta reuerentia et huīlitate mariā angel⁹
salutauit: vt videret paulomin⁹ adoraturus feminā qui sole
bat ab hoībus adorari ei dicens Aue. **¶** Illa tā festiua aggra
tulatio intelligit angeli salutantis q̄ tā decuit angeloz̄ regie
ab angelo exhiberi. **¶** Beatus bernard⁹ loquēs ad angelos /
honorate sancti angeli vestri regis matrē qui nostre adoratis
virgīs prolē ipsum vtiq̄ nostrū pariter ac vestrū regē nostri
generis reparatorem / vestre ciuitatis instauratorem
¶ Aue maria. **¶** Beatus bernardus de gloria noīs hui⁹ non
dignū aliquid sterilis cōcipe cogitacio nec erudita locutio po
test parturire. Vnde nec mirū dicim⁹ si pauca dicim⁹ qui co
gitatōe deficiamus nimirū quibz gustare de tāta dulcedie nō
est datū. Non enī datur sanctū canibus. Mathei vii. nō autē

intelligit qui nō gustat. sicut dicitur gustate et videte. Gustat
affectus videlz intellectus et oportet q̄ gust⁹ precedat ad hoc
vt illuminare valeat intellectū. Vnde et oculi ionathe. i. iusti
non illuminātur nisi prius melle gustato. i. re. xiiii. Vnde et
psa. xxvi. dicit̄ domino. ros lucis ros tuus. ros lucis. i. lucem
afferens et illuminās intellectū. qui ergo nō gustat nō videt
ac per hoc minus pōt qui non viderit. i. intellexerit aliis enar
rare ac si qui forte sunt quibus et gustare datū sit et videre/
magis pcepta sibi abscondere volūt et tanq̄ esurientes āplī
ora cōquirere: q̄ aliis cōmunicare pcepta. Sicut dicit beata
virgo qui edūt me adhuc esurient. qz qui ei⁹ dulcedinē semel
gustauerunt adhuc plus de ea desiderāt experiri. **I**nde est q̄
pauca de ea dicta sunt a sanctis/ et fortasse in hoc ei morem
gerentibus/ vt et si eis multa reuelata eēt de ea: tamē pau
ca dicerent et abscondere eā q̄ semp desiderāt latere et abscondi
Audiam⁹ ergo quid de huiusmodi excellētia nois more
prophético dixerit salomon cātī. i. quasi loquens ad mariā.
Oleū inquit effusum nomē tuum ideo odolestentule dilexe
runt te nimis. Recte hoc nomen maria oleo cōpatur. qz sup
oīa sāctoꝝ nomina post nomē filiī reficit lassos/ sanat lāgui
dos/ illuminat cecos/ penetrat duos/ recreat fessos/ vngit
agonistas/ putrefacit iugū dyaboli/ suppenetrat oī noī: sicut
oleū omni liquori. Dedit enī ei tota trinitas nomē quod est
super oē nomē: vt in noīe eius omē genu flectatur sicut ma
nifeste pz. celestiū/ terrestriū et infernoꝝ. et oīs lingua huius
modi nois cōfiteat̄ sanctissimi grām/ gloriā et virtutē. Non
est enī in aliquo alio noīe post nomē filiū tā potens nomē qd̄
ē sup oē nomē sub celo datū hoībus post dulce nomē iesu: ex
quo tāta salus hoībus refundatur. Dicit̄ ergo marie nomē
tuū. i. fama nois tui quod prius clausum fuit q̄ diu morata
est in mūdo sicut oleū in vase post assūptōz tuā ad celū effusū
est per oīa mūdi climata. Nā in predicatōe apostoloꝝ. in oēm
terrā exiuit sonus eoz. et manifestū est toti mundo vel iuxta
consuetudinē scripturā nōmen ponitur hoc pro noīato.

Sicut ibi protegat te nomen dei iacob id est ille qui nominat⁹
est deus iacob. **E**t est sensus oleū. i. tu qui nominaris oleū iuxta
multas oli proprietates et maxie propter miaz effusū extra
vas fulū / cui⁹ vas ipse christus de cuius plenitudine accepisti /
et nobis de tui plenitudine grām pro grā refudisti. **E**t qz oleū
effusū est nomē tuū / ideo adolescētule. i. fideles aie que exuto
veteri hoīe cū suis actibus nouū induerunt. **E**t iō nouelle p
grām nō vetule p culpā. Non senio steriles / s; donis spūalib⁹
fecūde: fortes in fide et dilectōe. Non debiles vt vetule / nō incur
uate p amorē terrenoz: sed p celeste desiderū recte et ad celos
erecte dilexerūt te nimis. i. vehement. **E**t nota qz ideo genere
feminino dicit adolescētule qz feruēt⁹ amāt q̄ adolescentuli.
Et qz pmendatur huilicate et fecūditate. **I**ste etiā adolescen
tule dicunt filie ih̄lm super me: qz fide / spe et desiderio tēdūt
ad pacis eterne visionē. **P**ossunt aut noi marie proprietates
olei que notātur subscriptis versibus congrue adaptari / et de
oleo oliuarum precipue intelligendum est

Est oleum viride / calidū / prepingue / suauē.

Et penetratiuum / nitidū / recreans / et amarum.

Acit et impinguat / illuminat et medicinat.

Roborat emollit / extinguit et ampliat ignem .

Confert picturis / seruat rubigine ferrum .

Primo dicit **E**st oleū viride qz mēoria huius noīs ē in
gnatōe scloz sicut ipa dicit ecclesiasti. xiiii. In virore ei ple
uerētia et diuēnitas designat deuota etiam iuocatio et recor
datio noīs hui⁹ duxit virore grē in p̄senti: et ad virore celestū
in futuro. actuū. iiii. **N**ō est aliud nomē sub sole. et **C**alidū
ab effectu sue caritatis quā circa nos gerit. **P**repingue. quia
subministrat deuotionis et grē pinguedinē amatori suo vt ei
dicere potit / impinguasti in oleo caput meū. **O**leo scz grē et
deuotionis caput meū. i. mētē. **S**uauē p benignitatē. **B**ea
tus ber. Sicut nomē iesu mel in ore meo / in aure melos / in
corde iubilus / sic et nomē marie et etiā āplius. **S**i dicere va
leamus vel audeam⁹. **J**esus ei qua supbū nomen ē et nimū

potēs nostros humilim⁹ nomē affectus decet. Vnde si in iesu
aut deitatis aut sex⁹ virilis austeritatē aliquis vereat⁹ / recur
rat ad mariā in q̄ nihil horū suspectū est. Maria enī nomen
muliebre est mansuetudinē p̄ferēs et cōmendās. Item beat⁹
ber. p̄curre totā euāgelii seriē et si quid increpatoriū / siquid
durū / siquid vel modicū habēs idignatōis iueneris suspectū
in maria deceto habeas et accedere verearis. qd̄ si oīa man
suetudis plena sunt sicut sūt grās ei age qui talē ei dedit me
diatricē in qua nihil possit esse tibi suspectū. ¶ Si sexū verear
is pro eo q̄ sibi et aliis sepe fuit in ruinā virgo est. ¶ Et pe
netratiuū. Mirabiliter ei virtus huius noīs maria emollit et
penetrat duriciā cordis hūani. prouer. xxiiii. Lucerna domi
ni spiraculū hoīs q̄ iuestigat oīa secreta ventris. Dicamus et
nos lucerna dñe. i. marie que illuīatrix et domina intelligit̄.
Spiraculū hoīs q̄ p̄ eā peccator respirat in spe / venie et grē
exēplo theophili que iuestigat. i. inuestigare facit oīa secreta
ventris. i. abscondita cordis. ¶ Sed nota q̄ oleum non pene
trat humida scz per carnalē concupiscentiā: sed desiccata per
abstinenciā et penitentiā. Si vis ergo hoc oleo penetrari ne
cesse est tibi penit⁹ desiccari. ¶ Nitidū quādo sine fece sicut p̄
in lāpade. prouer. v. Nitidius oleo guttur ei⁹. i. verba de gut
ture procedentia que mirabiliter illumināt intellectū nostrum
¶ Recreans. Recreat enī fessos et laborantes. Vnde dicit cum
filio. Mathei. ii. Venite ad me omnes qui laborastis et one
rati estis et ego reficiam vos. ¶ Et amarū donec fuerit igne
decoctum. maria enī intelligitur mare amarū quia mun
danas delicias amaricat amatoribus et amaritudines pre
sentes dulcorat caritatis ignee gratiam ei subministrando.
¶ Alcit et impinguat. ¶ Mirabiliter siquidem pascit affec
tum et impinguat per deuotionem nomen istud. et quotiēs
cius recordamur / totiēns roboramur. ¶ Illuminat intellectū
nostrum quia maria illuīatrix et stella maris intelligit̄.
Istius etiā noīs excellentiā / ipso etia; prolatōis mō notauit
beatus lucas tñ illud tam reuerenter exp̄ssit. Non enim ait

Missus est gabriel angelus ad virginem cui nomē maria si-
cut dixerat de alijs / sed tāq̄ diutius expectatū tandē protulit
cū pondere dicens: et nomē virginis maria. ostendens hoc no-
men multū habere eruditionis et grē / et alterius memorie
p̄mendādū: et diligentius inuestigādū. Sicut etiā dicit iero.
Quoniā naute ob cām aliquā mari se imergunt: oleū deffe-
runt in ore et illud emittūt et fit per lucidius fundus aque.
Sic etenī deuota inuocatio noīs marie et doctrina ei⁹ et grā
reꝝ labentiū intīma faciunt manifesta. Beat⁹ bernar. **T**ri-
statur aliquis cū tunc ad nomē marie cedit nubilū serenum
reddit. Ecce quomodo illuminat oleū istud. **E**t medicinat
ecclestasti. vii. melius est nomē bonū q̄ preciosa vnguēta. Si
ei vultus oleo perūgatur oleū nō permittit cicatricē obduci
donec sanies sit educta. nec marie benignitas in amatoribus
suis sanari vulnus peccati donec per p̄fessionē putredo vicij
sit electa. **V**nde prouerbior̄ xx. lucerna domini etc. Maria si
quidē est illud oleū misericordie quod verus samaritanus. i.
christus infudit vulneribus sanciatū id est generis humani p̄
preuaricatōem prime matris de hierusalē in hierico descen-
dens luce decimo. Roborat. Oleū enī et nervos et ossa indu-
rat: et medulas cōfirmat. Vnde et ātīqui luctatores suos toto
corpore oleo perungebāt. **E**molliē nomē marie duriciam
ap̄stematis quod designat superbiam / emolliē et sedat timorē
cordis instar olei quādo per orōes eius aufertur a nobis cor
lapideū / et datur cor carneū. et quādo exēplo et gratia eius in
humilitatē conuertit̄ superbia cordis nostri. **E**xtinguit et
ampliat ignem. Oleū enī extinguit ignem in lapide et ac-
cendit in ligno. Si enim alij lapideus et durus fuisti peccā-
do et ex toto corde cōuersus fueris ad mariam: incendiū pec-
cati extinguet in te q̄ propriet̄as olei extinguet ignem grecū
et lapidem ignitū. et p̄suetudo marie in suis amatoribus ex-
tinguere potest feruorem peccati. Si lignū fueris id est trac-
tabilis et patiens / succendet in te dilectōem dei: si noīs eius
misericordiā iuocaueris toto corde. **C**ōfert picturis. Valet

deuotā iuocatōnē sollicitā imitatōnē. Rogāda est assidue ma-
ria vt nomē suū qđ est domina int̄pretet̄ i nobis tētatores no-
stros expugnādo et se turrī fortitudis nobis exhibēdo a facie i
imici. et vt hoc p̄stare dignez nomē ei⁹ et meōriale in deside-
rio aie et iugi meōria teneat. ¶ **Aue maria.** Per admin⁹ i cā-
tico in p̄sona angeloz q̄rit̄ qz est ista nō tm̄ qz p̄sone mirētur
excellētiam q̄ nec primā similē visa est nec habere sequētem.
Sed forlītā qz dulce nomē sibi desiderāt responderi. ¶ Sicut ei⁹
antiq̄s patrib⁹ p̄saie et ceteris nomē domini in desiderio erat
vt scz int̄ hoīes noīaret̄ christ⁹ qui vocat⁹ erat in celo et no-
mē qđ clauderetur in celo effūderetur in terra / sic angeli no-
mē marie desiderabāt noīare et inocētā effūdi vt nō intra t̄-
re t̄minos clauderetur sz etiā celebre haberet̄ in celis. Itē lu-
ce p̄rio. et nomē virginis maria. ¶ Bene autē imediate iun-
gitur marie virgitas eo qđ nō solū noīe p̄ferat sed etiā aliis
p̄beat grāz castitatis. ¶ Item etiā noīe marie virgitas et sac-
tītās īsepablis sūt adiūcta qđ cū agit beat⁹ lucas vii. de peni-
tētia beate magdalene p̄pter hui⁹ modi noīs reuerentiā non
ausus fuit eā mariā sz mulierē noīare. Sz paulo post scz viii
scz cū dicit eā iustificatā dño de suis facultatibus ministrare
vocat eā mariā et ei susanna ⁊ iohānā adiūgit qđ si beate sūt
qz dño nō de suis facultatib⁹ ministratūt ista lōge beatior vn-
de dicit̄ ei p̄verbioz in fine. ¶ **Multe filie cōgregauerūt dīctas**
tu supgressa es vniuersas ipa enī sola et p̄dictaz tū in se vo-
cabula it̄p̄tata est et officiū executa ibi maria. Susāna ve-
ro it̄elligitur liliū qđ nulli meli⁹ cōueit̄ qđ illi qđ p̄uilegiū me-
ruit castitatis iohanna it̄elligitur grā dei. ¶ **Nulla aut̄ hoc no-**
mine dignior qđ ea qđ grā meōratur ille dño de t̄renis faculta-
tib⁹ mīstrauerūt. Ista p̄pria mīstrauit ei de suis qđ de carne p̄-
pria admīstrauit cōceptū et de latere p̄prio nutrētū. Vñ lu-
ce xi. beatificatur ab ea qđ dicebat ad dominū. ¶ **Beat⁹ v̄ter qđ**
te portauit et vbera qđ sugrissi. ¶ **Qđ si beatificat eā mulier qđ**
adhuc carni et sāguini ei⁹ cōmunicare nō meruit longe ma-
gis a nobis beatificāda est qđ de ei⁹ carne et sāguine efficimus
in altari. Caro enī qđ ibi sūtur virgis est de cui⁹ carne sūpta

est purificata de qua artificio spūs sancti formatū est corpus
christi. **M**aria **N**ota q̄ sicut nomē filii effūdīt ī septē
noīa. p̄sa. ix. vbi dicit̄ **E**t vocabit̄ nomē ei⁹ admirabilis cō
siliari⁹ ⁊ c. Sic et nomē marie p̄ suas īterp̄tatōes potest cōue
niēt̄ effudi. vnde ei dicit̄ **O**leū effusū nomē tuū ⁊ c. itelligit̄
enī maria illuīata vel illuīat̄x vel illuīans vel stella maris.
vel sp̄nirua maris vel scōz quōsd̄ maris h̄pas vel mare a
marū vel sp̄o sermone dñā itelligit̄. **Q**uattuor autē istarū ī
terp̄tationū magis habent̄ in vsu scz illuīat̄x / dñā / mare a
marū / stella maris. illuīat̄x et stella maris proprie fuit in fi
lii natiuitate quādo emisit radiū totū mūdū illuīantē ⁊ mū
do edidit lucē verā q̄n scz ver⁹ sol iusticie exort⁹ est ex ea do
mīna pp̄rie in filii oblatōe quādo ip̄m presētavit in templo
vbi tot⁹ cōueniebat mūdus q̄si totū mūdū volēs de ip̄o mit
tere in lasinā. Qd̄ etiā designat eius p̄mago filiū tenēs q̄si ad
dādū illū. Itē dñā sicut dicit damasceus āna genuit mariā
id est dñāz. Maria enī oīz creaturarū facta est dñā creatoris
oīz mat̄ ex̄ns. Amaz mare in filii passiōe q̄do scz aīaz ip̄i⁹
p̄trāsiuit gladius filii. **B**eat⁹ bernardus. **L**ōge enim plus q̄
martirē eā nō immerito cēseamus in qua passiōis sēlū excel
sit p̄passionis affectus. Itē illuīat̄x est qz tenebras nostras id
est nos tenebrosos illuīat mltis modis sicut infra habebit̄.
vñ cōpat̄ soli qui radiis suis illuīat totū mūdū dñā qz nos p̄
tegit tāq̄ trīs fortissia vt supra et aduersarios nostros rep̄ci
mit et expugnat quibz es triblis velō castroz acies ordiata
Stella maris qz dirigit vias nostras per mare hui⁹ mūdī.
Mare amaz qz nobis amaricat noxias delicias rogāda est
assidue ergo vt nomē suū īnt̄p̄retet̄ in nobis vt scz illuīet te
nebras nostras / noxias vel amaricat delicias vias nostras
tanq̄ stella maris regat et dirigit tanq̄ dñā cōprimat tem
pestates et adūlarios nostros. puniat / et cōpescat. **N**ūc de sin
gulis interpretationib⁹ aliquantulum diffusius videamus
illuminata a patre luminū quo descendit omne datū opti
mū ex cui⁹ dono tot habuerit ī se luīaria quot virtutes ⁊ ita

hoc nomen maria ei singulariter et excellenter convenit quia pro omnibus
pro filium suum dona habuit gratiarum / illuminata etiam per gratiam spiritus
sancti quando in utero sanctificata / et quando idem spiritus
sanctus supervenit in eam. Illuminata etiam a filio dei vero sole iusticie
in illius conceptioe que totum in corde totum suscepit et portavit in
ventre. Nec potuit esse non illuminata que fontem luis suscepit in
se totum ideo mulier amicta sole. ap. xii. appellatur et lune que
totum lumen suum a sole recipit c. vii. comparatur ipsa etiam tamquam ex
sole / ex respectu divinitatis beatificatur a generationibus uni-
versis. Unde dicit. Quia respexit humilitatem ancille sue ecce
quod a sole illuminata. Ecce enim ex hoc beatam me dicent om-
nes generationes. Ecce lune pulcritudo et lumen solis cum dicitur
Illuminatrix ideo postquam dicta est ut pulchra ut luna dicitur elec-
ta ut sol quia sicut sol radiis claritatis illuminat mundum sic ipsa lu-
is radiis / virtutibus / et exemplis populum irradiat christianum
Unde dicitur ecclesiastici xxiii. Illuminabo omnes sperantes in
in domino. Alios nequaquam dicunt quodammodo illuminatrix mea in-
telligit ipsa etiam est nostra illuminatrix filio mediente. Qui .10.
ix. Fecit lutum ex sputo quo illuminavit cecum natum in quo latet
maximum sacramentum. Saliva descendens de capite ihesu. dei sa-
pientia que dicit ecclesiastici xxiii. Ego ex ore altissimi prolui. ac.
Ex hac saliva et terre nostre nature confectum est collirium quo
illuminatum est genus humanum designatum per cecum illum per fidem ver-
bi incarnati. Unde quidem. Est caro nostra lutum verbi sapien-
tia sputum. Est genus humanum tali medicamine sanum. Est enim
triplex oculus. Oculus contemplationis quo videtur deus et qui in
deo sunt qui per culpam a deo omnino est extinctus. Est oculus rationis qui
videt clarum et qui in eo sunt qui per illud peccatum lippus est effectus
Est oculus carnis qui videt mundum et qui in eo sunt qui ad carnis con-
cupiscentiam est appetitus. Unde dicitur de primis parentibus gen. 3. Per
gustato fructu vetito statim aperti sunt oculi ad verum id est civi per
cupiscentiam. duo primi per fidem incarnationis sanantur sed tercius per hoc
collirium execat. Illuminans cum dicitur illuminans eis id est chri-
stianos vel familiares suos quia videlicet documentis suis que

habetur in euangelio docuit nos viuere christiane. In multis
etiā docuit ipsos apostolos. Edidit etiā nobis lucē verā que il-
lūiat oēs hoiēs veniētē i hunc mūdū / ipetrat etiā iugit grāz
pctōrib? tenebrosīs q̄ nisi p grāz nō illūināt. **S**ic ergo possu-
mus effūdere nomē marie i noīa supradicta ita tamē q̄ itelli-
gūt auctoritate i cū articulo artante cōez a p̄pellatioēz ad p-
priā i singularē marie psonā p appriationē. cū ergo dici? aue
maria debem? huiliari corā ea tāq̄ serui corā dnā. debe? etiā
de peccatis cōteri reducētes ad memoriā suā i filiū passionē
cui ex pctis nostris dedimus causā. debemus etiā mēorare i-
terq̄ versamur pericula et tenebras ignoratiē nostre i sic in
corde cōtricto et huiliato qd̄ nec ipā nec fili? eius despicit / i-
petremus lumē grē et ducat inē pericula. **S**tella maris. vi-
deamus primo quare stella deinceps quare stella maris pro-
pter excellentiam sui status. **U**nde dicit ecclesiastici vicesimo
quarto. **E**go in altissimis inhītaui **E**xcellēs fuit i ortu q̄a añ
sanctificata q̄ nata. **N**ata est enī filia grē cū oēs alii nascāt
filiū ire. ephe. 1. **Q**d signatū est i hoc q̄ fuit filia āne q̄ grā it-
p̄te? cāti. vi. **U**na est mats sue electa. ge. **E**xcellēs in vita / iu-
sta huānā p̄suetudinē q̄a virgītatis vouit licz steril? maledi-
ceret i lege. **E**t q̄a huilīma cū mlti supbiāt de virgītate i q̄a
fidelis i credula / licz qd̄ ei p̄mittebat̄ videre? i p̄ssibile licz q̄
virgo cōcipet i pareret manēs virgo p votū enī virgītatis
et excellēciā huilitatis deo placuit sed p fidē cōcepit vñ p au-
rē dicit̄ cōcepisse q̄a fides ex auditu ideo dicit̄ ei beata q̄ credi-
disti i. c. **E**xcellens etiā fuit in ptu q̄a sine dolore natura mirā
te suū peperit genitorē. **E**xcellens etiā in sua assūptione sup
omnes angelorū ordines exultata. **I**n omnib? enī istis i mlti-
tis aliis cōsistit excellētia stelle nostre quia fixa in firmamē-
to celi id est scripture per iugē meditationem legis dīne vel
in bonis celestibus p desiderū i annorū etnorū tanq̄ verba fi-
lia abrahe cui p̄missū est. gen. xxii. **M**ultiplicabo semen tuū
sicut stellas celi qz clara et lucida sanctitatis exemplo illumi-
nās mūdū multiplici virtutū radio sicut infra assignabitur

b .iii.

Clara etiā per vice puritatem non habēs in se maculā sicut
luna ī presēti vnde ei dicit canticorū. 2. Tota pulcra es ami
ca mea et macula nō est ī te qz tota ignea p caritatē maxie
ex quo pcepit qui ignis psumēs est ad he. ī fine vel etiā ignea
p virtutū vniuersitatem. virtutes enī ignee nature sunt et
ideo sursū trahunt qz locus ignis sursum est. qz parua appa
ruit p huilitatē se offerens domino in ancillā cum postulare
tur ī matrem. Sed postea magnā se eē testat dicens. Beata
me dicēt omnes generatioēs t. c. qz attractiua nature alga
bati⁹ phūs. Ea est natura stellaz respectu vaporū q ad aīntis
respectu ferri / ipā enī est cortina totius mūdicie p cib⁹ / me
ritis t exēplis / pcedēs et trahēs post se oēs cortinas taberna
culi t ecclie dei ī plēs illd. ap. ī fine. **S**pōsus et sponsa dicunt
veni et qui audit dicat veni **I**pā etiā velud stella trihit ad
filiū fluidos per vicia. sicut patz ī theophilo. dicat igit et oīs
fidelis aīa. trahē me p⁹ te t. quia tpe gelicidii lucet et sinti
lat clarissime qd appuit in dōmica pasche qn ceteroz caritat
refriguit t ipsa sola quasi de nocte totā eccliam illustrauit.
qz firmamentū adornat idest eccliaz tanq pulcerrima muli
er cāticorū v. pulcra in vltima sanctificatiōe / pulcior in chri
sti conceptione / pulcerrima in sua assūptione / eccliaſtici. xpa
vi. Sicut sol oriens in mundo in altissis dei sic mulieris
ne species in ornamētū dō⁹ eius. qz noctē illuīat / illuīauit eīz
noctē illā solitariā / nec laude dignā qz ab eua defluerat vsqz
ad ipāz nā in ortu eius meliorari omnia inceperūt quia ra
diis suis terram illustrat id est terrenis / repleta enī grā sep
tiformis nos replet de sua semp plenitudine / nobis refūdēs
grāz nisi steterit per nos. quia futuros euentus pnotat. co
metes enī quādo oriūt signū est mortis principū et ipā mortis
christi qui est princeps pacis p sape nono et dyaboli qui dicit
tur princeps mundi hui⁹ iohannis decimoquarto ideo dicit
hieremie lx vii. **F**ortis impēgit in fortem id est dyabolus in
christū et ato parit corruet ut sed dissimilit / istud impletū est
in dōmica passione. quia astrologos verificat pmo super

Astrologos id est prophetas qui in hijs que de partu eius pre
dixerat per eam fideles inuenti sunt sicut peccerat. xxxvi. q̄a
pigros ad laborandum excitat cum ip̄a sit lucifer ⁊ stella ma
tutina. **A**n̄te enī ortū eius multus erat labor hoīs ad vitā
eternā p̄merādā. q̄ nauigātes per mare mūdi rectificat
et dirigit ad portū. Vnde designāt per stellā q̄ magos adduxit
ad christū qui est portus salutis. Vñ canit ecclia. Oriē vt lu
cifer / id est nō tenebrosa ī ortu sicut nos q̄ nascimur oēs filii
īre ephē. ii. sed ip̄a āte sanctificata q̄ nata orta est vt lucifer
id est tota clara ⁊ in specie maioris claritatis scilz solis iusti
cie qui nat⁹ ē ex ea / et benedicīt maria / lucifer qui vtero suo
sacro nouē mētib⁹ portauit lucē verā. de hoc lucifero Job. 38
dñs ad iob nūquid p̄duces luciferū in t̄pe suo id est in t̄pe grē
q̄li diceret nō tu sed ego. Item lucifer clarior ceteris stellis et
maria ī sigul' virtutib⁹ scōz ordinib⁹ p̄eminet vniūsis. Ap
tata huic lucifero p̄prietates aurore stella matutina lucēs ā
te q̄ diescat q̄ ori⁹ mane p̄cessit ortū diei id est christi qui lux
est ⁊ dies: hec est stella que vicēti p̄mittit ī p̄miū. vnde. apo. 2.
Vicēti dabo stellā matutinā. Et nota q̄ in ortu hui⁹ stelle sci
licz q̄d dilectio et grā marie oriē in corde iusti fugiūt fures
id est demones quib⁹ ip̄a trīblis est vt castroz acies ordina
ta. Vigiles fiūt alacriores id est p̄lati vel q̄cūq̄ de sua salute
soliciti. Sgrī aīe p̄mores / operarii vigilatiores. Et nota q̄
p̄test distigui stella scilz vesp̄tina / noct̄na / matutina / qua de
signāt triplex vita scilicz vita eue / vita patrū antiquoz / et
vita marie / prima vesp̄rus / id est ve spirans / hec est eua q̄
toti mundo spirauit / ve culpe et ve pene / q̄ scilicz stella appel
lat̄ ablinchiū apoc. vi. Pro amaritudine miserie mundo illa
te. **S**cdā vita iustoz qui fuerūt et ante aduētū domini et
post quibus dicit apostolus philip. 2. in medio nationis pra
ue et puerse lucetis sicut luīnaria mundo verbum vite conti
nentes. **T**ercia lucifer id est vita marie cuius vita inclita
cunctas illustrat ecclesias. **I**tem hec stella que apparuit
magis q̄ non infirmamento sed subter firmamentum qua
si nichita stellarum natura in inferiori spatio aeris decur

rebat ac si diceret cū psalmista. **I**nclinauit celos dominus et descendit noua erat stella illa / illa sciz nūciās nouitatē de q̄ ihe. xxxi. Creauit dominus nouū sup trā. femia circūdabit virū hic nouū fuit mādatū sup trā q̄ habuit i utero paruulū quidem tempore sz tamen virū omī p̄fectione virtutum. stella hec cū sole lucebat p̄tra naturā stellarū oīz. luna enī i os stelle sup uenēte solis luīne nō appent sed absorbent a splendore solis hec autem stella lucebat cū sole: nec ad lumen solis p̄p̄riā ad mittebat ut illi⁹ qui peperit solem priuilegiū demonstraret Beata enī uirgo que uerū peperit solem lucet cū filio et q̄to maiori dignitate rutilat filius tāto maiori dignitate splēdet i mater que licz lōge maior sit filio sicut stella maior sole hoc tamen gaudet priuilegio q̄ omnis aīa deo comparata suam reprimit claritatem. sed quia honor filii honor est matris in excellentia filii licet excellentia matris que tantum filiū meruit generare qd̄ designat in hoc q̄ stella lucebat de die hec est stella de q̄ legitur numeri. xxiii. Dicitur stella ex iacob z. c. In natura enī stellarū solent sex p̄cipaliter cōsiderari que laudi stelle isti⁹ possunt p̄ḡue adaptari. hec sunt **M**ateria forma / **Q**uantitas / **S**itus / **M**otus / et uirtus / **M**ateria in qua cōsiderat̄ icorruptio quia cūctis corporibus circulo lune subiacentibus corruptioni subiectis natura sola stellarū mūdo manente nō possunt corrumpi. Merito in materia nostre stelle uirginis marie p̄sideretur icorruptio de qua materialit̄ natus ē secūdū carnē cuius aīa nō dereliquit i inferno nec dedit sanctū suū uidere corruptionē q̄ etiā secūdū carnē peit̄us expers corruptionis fideliter est credendū q̄ icorrupta uirginitate de se genuit eū qui oīs corruptionis est causa ut sicut stelle quelibet icorruptibiles de natura si ipā sit icorruptibilis sine corruptione etiā putredinis et incinerationis icorrupte creditur assūpta **F**orma i qua consideratur plenitudo iocūditatis et perfectio qz sicut rōe p̄batur cūctis corporib⁹ plenior et perfectior est stella omnis autem stella spherica. audi plenitudinem in hac stella. aue gracia plena **A**udi perfectionem

Beata es q̄ credidisti perficienter in te que dicta sunt a dño
tibi. ¶ **Quantitas** in qua p̄siderat̄ puitas vel magnitudo / sed
ita q̄ parue sunt estimatōe: magne sunt in rei veritate. Audi
stellā hāc estimatōe puam. Ecce inquit ancilla domini. audi
in rei veritate magnā. Beatā inquit me dicent omnes gene
ratōes. Quia fecit mihi magna ꝛc. ¶ **Situs** in quo p̄siderat̄
eminencia vel dep̄ssio / qz quedā stelle tāq̄ defixe in celo: cetera
dependent in inferiori loco. Verūtamen stella maris semp in
celo apparet sublimis. Vere stelle nostre scz virginis gloriose
semp in celo sublimis est eminencia que exaltata est sup cho
ros angeloz ad celestia regna. ¶ **Motus** in quo cōsiderat̄ ge
neralis oīm circūuolutio qz stella quelz mutās locū cū circu
larit̄ mouet̄ circa circuli centrū. Sola vero stella maris de lo
co nescia moueri circuit̄ immobile punctū qd̄ est principiū celi
qd̄ punctū stella maris habens in se nescit ab ipso separari.
Que stelle uostre virginis marie bene puenient̄ poterūt adap
tari. Audi stellaz hanc circūuolubile. nouū faciet domin⁹ sup
terrā. Mulier circundabit virū. Audi etiā virū illū punctū. i.
simplicē / beat⁹ dponisius. Cū de ptibus humane nature in
quartodecimo loquit̄ dicit. Ex quibus simplex iesus ineffabi
liter est p̄positus. Vis audire immobile. Boetius dicit. stabilis
queqz manēs dat̄ cuncta moueri. Vis audire illud principiū
ip̄emet dicit. Ego principiū qui et loquor vobis. Vis audire
quō stella nostra illū habet intra se. Quod enim ī ea natū est:
de spū sancto est. Vis audire q̄ ab illo non possit discedere.
¶ **Audi ipsam in canticis. Tenui eū nec dimittam.** ¶ **Virtus**
in qua maxime cōsiderat̄ generatōis vel corruptōis opera
tio qz quarūd̄ stellaz virtus terrā fecundat ad generatōis o
perationē. q̄rūdā vero virtus inficit ad corruptionē. Vis au
dire nostre stelle virtutem. virtus altissimi obūbrabit tibi.
Vis audire ex hac virtute terre nostre fecunditatem. domin⁹
dabit benignitatem: et terra nostra dabit fructū suū. Vis au
dire generatōis opationem. Generatio et generatio lauda
bit opera tua. Vis audire corruptionis purgationem per eā.

dem virtutem. Audi paulū dicētem ad he. i. Qui portat oīa
verbo virtutis sue purgatōem peccatorū faciēns. **o** vere
stella mirabilis / vere laudabilis / vere desiderabilis. Igit̄ ves
nite corrupti subiacentes ad incorruptibilē / vt per eam no
bis incorruptibile hoc induat in corruptionē: et mortale hoc
in mortalitatem. **G**ratia vacui ad plenam / vt cum sitis va
cui gratia de plenitudine eius. Sicut adipe ⁊ pinguedine re
pleatur anima nostra. imperfecti ad perfectam vt cum vene
rit quod perfectum est per eam euacuetur quod ex parte est.
Paruuli ad magnam vt per eam in eo crescatis cuius ma
guitudinis non est finis. humiles ad sublimem vt per eam
nos exaltet qui per eam deposuit potentes de sede. **C**laudi
cantes a semitis nostris ad circūuolubilem vt mulier que cir
cundedit virum gremio vteri sui sit in circuitu populi sui: ex
hoc nunc et vsq; in seculum. Debiles ad eius virtutem vt cū
aliquis ceciderit non collidatur / sed mater dīne pietatis sup
ponat manū suam. **S**tella maris. Super illud luce primo
Et nomen virginis maria. Dicit beatus bernardus loqua
mur pauca sup hoc hoīe quod virgini matri deum conueni
enter adaptatur. Ipsa nāq; aptissime sp̄deri compar̄. Quia
sicut sp̄dus sine sui corruptione emittit radiū / sic absq; lesio
ne virgo peperit filiū. Nec sp̄deris radius suam minuit clari
tatem: nec virginis filius suam itegritatē. Ipsa nobilis illa
stella ex iacob orta / cuius radius vniuersum orbem illuīat /
cuius splendor et prefulget in supernis / et inferos penetrat
terras etiam plustrans / et calefaciens magis mentes q̄ cor
pora / fouet virtutes: ex quo quit vicia. **I**psa nāq; est preclara
et eximia stella super hoc mare magnum ⁊ cetera necessarie
subleuata / micans meritis: illustrans exemplis. **Q**uisq; s
te intelligis in huius seculi profluuio magis inter procellas
et tempestates fluctuare / q̄ per terram ambulare. Nec auer
tas oculos a fulgore huius sp̄deris si non vis obui procellis
Si insurgant venti tentationū. Si incurras scopulos tribu
lationum / respice stellaz: voca mariā. Si iactaris superbie

Undis / si ambitionis / si detractionis / si emulatōnis / respice
stellam: voca mariam. Si iracundia aut auaricia / aut car-
nis illecebra nauiculam concusserit meritis respice mariaz.
Si criminū imanitate turbatus conscientie fedidate confu-
sus / iudici horrore perterritus / baratro incipias absorberi:
Tristicie disparationis abyſſo / cogita mariam. In pericu-
lis / in angustiis / in rebus / diebus / mariam cogita: mariam
inuoca. ¶ Non recedat ab ore / non recedat a corde / et vt impe-
tres orationes suffragium non deseras conseruationis exē-
plum. Ipsam sequens non deuias / ipsam rogans non despe-
ras / ipsam cogitans non erras. ¶ Ipsa tenente non corruis /
ipsa protegente non metuis / ipsa duce nō fatigaris / ipsa pro-
picia peruenis. Et sic in temetipſo experiris quā merito dic-
tum sit. Et nomen virginis maria. ¶ Item tempore huius sa-
lutationis valde congrue appellata est maria stella maris.
Quando scz nulli erant in celo beati. de hoībus intellige in
mūdo nulli aut paucissim iusti / sed fere oēs erant in mari. i.
in amaritudine peccatorū ignorantie tenebris inuoluti. Et
ideo iuste stella maris id est miserorum nūcupata est que ad
hoc ordinata est ab eterno vt per eam dici⁹ q̄tū est in se oīm
miseretur. Ideo dicit ipsa pro nobis canticoz. viii. ¶ Ab eter-
no ordinata sum. Modo autem in tempore gratie cum non
solum miseris / sed et solum iustis illuminet et beatis vide-
tur magis vocanda stella mundi / stella celi / stella maris.
Stella mundi id est iustoz qui propter cordis mundiciam
mundus appellatur. quia dum affectu deuotionis ad illam
respiciunt contra p̄i fluras mundi consolationis ab ea bene-
ficia consequentur. ¶ Stella celi quia claritate sua omnes il-
luminat ordines beatorum. ¶ Stella maris quia omnes mi-
seri fluctuantes in amaritudine criminuz in ipsa refugium
inueniunt: Que lucem genuit fluctuantibus in hoc mari /
vt etiā stella maris qz p̄cipue illuiat amaros p̄ pctis. Et ip̄a
est lumē pctōz etiā p̄fūditiē peccatiū / sicut p̄z in theophilo.

Item stella maris qz sicut stella in mari nauigantibus recte vie iudiciū est: sic maria in hoc mūdo tortuose uiuentibus aliis rectā viā huilitatis / aliis castitatis / aliis bone opatōis aliis p̄templatōis / seu cuiuslibz virtutis ostendit. **Item** stella maris qz nauigantes mare mūdi spaciōsū ubi reptilia absqz numero sunt / et aīalia pusilla cū magnis ip̄az inter omnes stellas. i. sanctos precipue cognoscūt ad eā frequētius spūali bus oculis respiciunt. perditā solicius viā requirūt. secūdam eam iter suū dirigunt. Ipsa enim recte uiuere cupiētes exēplis suis dirigit / errantes reducit: periclitantes ad portū salutis deducit. **Item** hec stella maris stellis ceteris p̄minet tribus modis. **Altitudine** / **imobilitate** / **luminis cūmuniōe**. **Altitudine** qz in vertice mūdi posita sicut caput membri: sic super extollit ceteris stellis. **Vnde poeta.** hic vertex nobis sēp sublimis ac illū hoc est eius oppositū. **Sub pedibus** stix atra videt manesqz profundi. **Similit** et maria vniuersis celi et terre creature altior qz ceteri facti migrātes a corpore recipiuntur inter choros angeloz. **Maria** quadā excellēti maiestate glorie exaltata est sup omnes choros angelorū: et sup oēs ordines sanctorū. **Vnde vidi speciosam** sicut columbā sup riuos aquarū. **Immobilitate**. quoniā quasi in centro firmamenti p̄stituta ceteris vario motu modo ad ortū / modo ad occasum tēdentibus ipsa immobilis p̄sistit. **Verte visum** ad ceteros filios hominū qui sua mobilitate corruerūt et corruūt tota. et sic videre poteris quomodo illa imobilis & immutata permāsit. **Nec solum** immobilis per peccatū / sed vt breuiter dicam ad nullū promissum āgeli a voto virginitatis seu proposito titubauit. **Vnde et castelluz** appellat fundatū super firmā petram / que est christus. **Luminis cūmuniōe** qz ceteris factis viciissim lumē suū prebētibus. hec sine viciissitudine: hec semp equali radio q̄tum in se cunctis uiuentibus claritatez marie fundit. **Ceteri enim** facti iure quodā patroātus sibi cōmissis plus possunt prodesse. et sic mortalibus ipendūt sua suffragia. **Sed modo differēt** vt petrus romanis / **Dyonisi**

francigenis. Martinus tironicus et eiusmodi. pro suo et ei
grege plus potest quam sanctus in cura altissimi quam pro alieno

Maria vero sicut est omnium regina sic est omnium patrona. Et
equaliter optum in se est/ est ei cura de omnibus. sapi. vi. Sine ac-
ceptione personarum que super omnes accepit plenitudinem dignita-
tis: longe enim positos illuminat radiis misericordie sue sibi propinquos
per spalem deuotionis solatiois suauitate existentes secum in prima
excellencia glorie. Et sic non est qui abscondat a calore eius.

Sicut enim tam iusti quam peccatores assidue exorant mariam: sic
tam angeli quam beati iugiter respiciunt in mariam. **A**marum mare
Maria enim mare amarum intelligitur/ et quasi quod plagio sic
nuncupata est. et si non propter amarum pene gemitum que non ha-
buit que non peccauit propter vehementia/ tamen doloris quem
habuit in filii passione sortita est nomen amaritudinis. **D**e
hoc mari propheticè dictum ecclesiastes primo. Omnia fluua intrant
mare. Et mare non redudat ecclesiastes. 10. Omnes aque in mare
uertuntur etc. Dicit ergo omnia flumina. id est omnes aque dulces scilicet
omne genus gratiarum et omnia carismata intrant in mare. id est in ma-
riam. Et mare. id est maria non redudat. id est non intumescit per su-
perbiam/ non se reuoluit per iactantiam. Non littus suum ante li-
mitem humilitatis excedit. Audito siquidem ab angelo. Ave
gratia plena dominus tecum. Spiritus sanctus in te. Ecce quomodo omnia
flumina intrant mare. Respondit ecce ancilla domini. **E**cce
quomodo mare non redudat unde et ei competit ille versus patris
sui dauid. Ego dixi in abundantia mea. id est in plenitudine virtu-
tum mearum non moueboz ieternum. id est intumescam supbiando. **E**t
hec est verissima humilitas que nascitur de plenitudine virtutum
propter aquarum. id est gratiarum plenitudinem unde dicta est gratia plena
in mari enim uec fundus nec mensura est. nec maria accepit
gratiam in mensuram aliorum ecclesiasti. id est profundum abyssi quis
mensus est. Hec etiam plenitudo ex eo procedit quod sicut pluuia
in bellus descendit in eam filius dei. **P**ropter nauigii aptitudi-
nem. Unde dicitur christo in mari via tua etc. Et vestigia tua non
cognoscunt. Per eam enim tamquam per mare venit christus in mundum.

Et per eam tanq̄ per mare transcunt veri israhelites ad por-
tum felicitatis eterne / submersis egiptiis q̄ vniuersas ip̄a
hereses interemit propt̄ amaritudinū multitudinē quas su-
stinuit in filii passione. Vnde dicit filio Sicut filius pater.
Om̄ia excelsa tua et fluctus tui fili mi sup̄ me transierunt
per p̄passioem et interiorē amaritudinē. Q̄ sicut dicit beatus
ber. Non potuit videre filiū crucifigi sine affectu materni do-
loris. Et si speraret resurrecturū et mortē superaturū / quia
nō potest exhauriri. Omnes enī aquas recipit et oēs aquas
emittit et semp̄ plenū remanet et ideo recipit vt emittit. Sic
maria recipit a deo omnes aquas gr̄az / oēs plenitudinē vni-
uersoz bonoz vt ea nobis distribuat sine dīminutioe plenu-
dinis sue. et ideo ad locum vnde exeunt flumina beneficiorū
reuertunt̄. i. reuerti debent per gratiarū actionez / vt iterum
fluant ad nos. ecclesiastes p̄mo. **I**tem sicut nec maris profun-
ditas / sed nec marie liberalitas / potest exhauriri. Dat enim
sufficient̄ gr̄am vniuersis / nisi per eos steterit quā facillime
inuenit apud deum. Et ipsa est sicut vellus vel sponsia. Vnde
descendit sicut pluuia in vellus que multū de facili trahunt
aquā in magna q̄titate / et eam facillima cōpressionē refun-
dunt. Sic et maria gr̄am quā inuenit apud deum / q̄ gutte
eius non possunt dinumerari. et m̄ie marie innumerabiles
sunt. ecclesiasti. p̄mo. **A**renā maris et pluuie guttas quis
dinumerat. Et hoc ex qua filius dei descendit in eā. sicut plu-
uia in vellus q̄ aque eius salte sunt. potate magis sitim ac-
cendūt. Aque iste gratie sunt quas distribuit maria que gu-
state magis accendūt desiderū. Vnde ipsa dicit ecclesiasti. xxiii
Qui bibunt me adhuc sitient. Nec mirum si sitim tanq̄ sal
accendit / cū ipsa sit illud vas nouū de quo dicit heliseus. iiii.
regū. 2. Affert te mihi vas nouū et mittite in illud sal. Sal in
nouo vase / sapientia dei in vtero virginali. Non mirū si que
tale sal accepit tota salsa est tanq̄ mare. Et ideo semel experti
dulcedinē / tāto āplius bibūt: tanto āplius bibere cōcupiscūt
Dicit̄ etiā maria mare amarū. sicut dicit beda / eo q̄ mare

id est mundum per gratiam suam nobis amaricat et exemplum et
universas mundi delicias puerit in amaritudinem de se fideliter
cogitanti et mundanas amaritudines suis imitatoribus dulces
facit reputari deus. xx. p. iiii. Inundationes maris quasi lac suggerit
proprius eius alveus huius maris marie scitatus est. et si tamen ad
secos respiceret quasi in suo alveo clauderet / sed supervenit in eam spiritus
sanctus ut eam faceret mundare. Inundat eam quasi proprium exce-
dens alveum cum ipsa / sed sine peccato nihilominus cum peccatoribus eam com-
descendit quod inundatione tamen lacte suos pascit. Et hec inundationes
ille sunt emissiones paradisi de quibus agit catycorum. iiii. Dicitur ni-
hilominus mare amarum quia mundus fuit ei amarus. Unde et per vir-
gam nucem intelligitur. iere. i. In nucem eius nucleus habet dulcedinem testa
soliditatem / cortex habet amaritudinem. Nucleus huius nucis spiritus
marie super mel dulcis. Testa solida / corpus integrum: nullo unquam
desiderio fractum. Cortex exterior mundus cuius divitias spinas
reputabat exemplo filii magis eligens paupertatem. Item ipsa est
mare rubrum / quia per passionem rubricata est in filii passione.
Unde etiam dicitur sunamitis. i. coctinea. cati. vi. In ipsa eius et per ipsam
submersus est spiritualis pharaon. i. dyabolus cum toto exercitu vicio-
rum quia in manu femine tradidit dominus sicera virgam iudic. v. Et eius me-
ritis et orationibus et exemplis transierunt israelite ab egipto huius mundi
primo in desertum prout ipsa eis infundente gratiam penitentiam et inde in-
tra promissionis per iordanem quod intelligitur humilis descensus. i. per ipsam
mariam in qua descendit filius merito humilitatis eius. Item maria
designatur per mare fucile de quo legitur iiii. re. vi. et 2. pali. iiii. quod
in edificatio templi mare positum est in latere dextro contra orientem
ad meridiem ut lauerent in eo intrantes templum nec presumerent tem-
plum intrare veluti. Per hoc mare signatur maria quod fucilis est
per pietatem liquifacit per dilectionem. Enea. i. imputribilis per peccati im-
munitatem sonora per divinam lucem. et orationum assiduitatem quod spirituali affe-
ctu misericordie volentibus intrare ecclesiam prout omnia sanctorum occurrit ipsis gra-
tiam amaritudinis et strictiois et solum vere confessionis infundit ad
verum orientem. i. christum filium suum per gratiam deducit. Caritatis fer-
uore quod per meridiem designatur attendit et tandem ad dexteram eternam
beatitudinis introducit.

Gratia plena. **T**riplex enim potest distingui gratia qua pre oibus creaturis maria impleta e nataliu bonoz quonia spu sancto in ea supueniente integritate naturaliū secundum dignitate prime pditionis sola inter filias eue accepit Ideo caticoꝝ. vi. dicit. Vna est matris sue electa spualiū carismatū quonia christo in ea icarnato amplius peccare nō potuit. Celestium donoz qz virtute ptempladi quodmō gratie donata est. Quātū ei distat inter odorem et gustum aromaticē speciei / tāta inter ptemplatōem marie et alioꝝ sanctorū distātia est. Sicut enim singularē actiuā accepit a christo videlicet eius humanā naturā portare / lactare / pānis inuolue fouere / nutrire / ceteraqz humanitatis officia ei exhibere: sic vt dicā q ministrat cordis mei deuotio / etiam dulcedinē diuinitatis sue matri singulariter experiēdā idulxit. Vnde plenitudinē grē subiūgit Dominus tecū. **I**tem grā plena dicta est maria merito triū principalū virtutū scz virginittatis caritatis / et humilitatis / que ad hoc vt grā repletet ipaz pōneā reddiderūt. Gratia enim dei sicut dicit beat⁹ ber. purissimū ballamū est et ideo purum / solidū / et profundū vas requirit. Et quid purius marie virginittate que virgo extitit ante ptum / et in ptu / et post ptum? Quid solidius ei? caritate / qz dilexit cōtinuo / perseuerent / toto corde / tota anima / et tota virtute? Quid profundius eius huilitate que fuit origo virtutum? **P**ropt̄ hec tria ei dicit̄ cāti. iiii. Tota pulcra es amica mea / interius per humilitatē: exterius per virginittatem. Et macula nō est in te. propt̄ perfectā caritatem. **G**rā plena. **Q**uomodo enim cū tota grē plenitudo in eā ali quid vacuū relinqueret in ea. sic enim vsque quaqz impleta e grā vt nihil in ea culpa obtineret oīno culpe relictū eēt / nec tñ cogitatio. **N**ota q dicit̄ grā plena nō gratiaz aut gratis / sicut hester. xvii. dixisse legit̄ alluero. **F**acies tua plena est gratiaz. Non enim mirabile videt̄ si multis gratis plena videretur. Neqz tā vna q̄ plena ostenderet / oibus forsalle simul sūptis. **S**z ita grā plena e / vt vnaqz grāz plena. verbi grā.

Adeo plena humilitate ut nullus in ea locus relinqueretur superbie. Non enim habent alii sancti plenitudinem ullam quin cogitatione cor eorum occupet quandoque superbia saltem venialis. Sed speciale privilegium fuit beate virginis nec etiam cogitatione eius vicium aliquid occuparet. Similiter sic plena castitate ut nec nunquam eius cogitationem occuparet luxuria quoniam in sanctis / quoniam sublimiora loca sibi vendicare contendit. Nec sola cogitatione preterita est sed etiam per primos motus in affectionem irrumperere mollitur. **S**ic et plena caritate ut nec novissimum vel modicum locum invidia / iria / vel odium in ipsa occupauerint et sic de singulis virtutibus. Merito ergo dicitur plena gratia quam sic totam implevit gratiam ut nec venialis culpa in ipsius carne vel anima quantumcumque locum sibi poterint usurpare / et bene gratia plena que in corde et in corpore receperat totum gratie fontem. **C**ui ipse fons gratie christus dominus tantum de sua immensa plenitudine contulit qua eam usquequaque eam replevit quod ipse factus est rivulus. **Q**ue videlicet gratia id est prius mentem eius replevit quam ventrem et cum misceretur de corpore ab anima non recessit ideo dicitur iere. xxii. **C**elum et terram ego implebo. **C**elum prius id est animam marie terram postea id est carnem et ventrem eius / vel celum et terram id est beatam virginem. **T**erram per naturam / sed celum per gratiam ideo etiam dicitur de ea eccle. xxvi. **G**ratia super gratiam mulier facta et pudrata gratia super gratiam incessanter enim erant in ea gratie dum quoniam gratia eam totam implebat et occupabat et quasi propriam vendicabat. gratia ventris super gratiam cordis . gratia secunditatis super gratiam virginitatis gratia enim cor implens aliis mulieribus tanta est eius humilitas et sanctitas ut cor et ventrem gratia implevit / vel gratia super gratiam id est super omnem gratiam quod ei mater dei effecta est super omnem gratiam est. **G**ratia enim qua cor eius et venter impletus est omnibus gratiis angelorum et hominum sublimior est. **I**tem gratia super gratiam quasi

ductus exiui a paradiso. et ab ipso flumie descendit plenitu
do sanctoru quasi quide riuus qz de plenitudine eius omnes
accepimus. io. p̄rio. et ecclesiastes p̄rio. Ad locu vnde exeunt
flua reuertuntur / locus iste christus dñs est. Prima istaz plei
tudinu priuat natiuitate. Scda negat p̄ticularitate tertia i
portat redudatione. Plenitudo sanctorz que cois est habet re
dudacione qz aiaz replet interius et effluit exterius per opa
tionē. vnde actuū. Repleti sūt oēs spiritu sancto. Ecce pleni
tudo interior. Et ceperūt oēs loqui. ecce redundat exterior
plenitudo christi negat p̄ticularitate nō enī ad mēsurā dedit
eis deus spiritum sanctum. io 3. super hoc glosa. Non parti
culariter neqz per subdiuisiones sed vniuersaliter et genera
liter vnde et dicit colo p̄rio **I**n ip̄o cōplacuit omnē diuinita
tis plenitudinē habitare corporaliter. Plenitudo autē beate
virginis priuat vacuitatē. Quādiu enī vas aliqd plus aliqd
vacuitatis habuerit maiorē gratiā recipere potuit. Ip̄a au
tē plena grā fuit quia maiorē gratiam habere nō potuit ni
si ipsa diuinitati vniretur. hoc est nisi ipsa esset deus. hec est
plenitudo de qua specialiter. hic dicit angelus. **Q**ue gra
tia plena. hec itaqz propria est beatissime virgini qz et angē
lus propriū nomē eius tacuit et hoc quasi pro noīe eius pro
prio posuit vt plenā gratia. dīceps vocabitur. Item gratia
plena et hec plenitudo cōsistit in duobus in plenitudine san
ctitatis et dignitatis. **P**lenitudo dignitatis attendit i hoc
qz ipsa est virgo et mater. Ideo se cōparat cedro q̄ altitudine
excedit oēs arbores sic et ipsa omnes homines. **P**lenitudo
sanctitatis in hoc qz non solum sancta est in se sed et alios
sanctificare p̄test et a peccato sanare. vnde se comparat ci
presso que est arbor medicinalis. **G**ratia plena **Q**uadrū
plex est plenitudo. Prima sufficiencie / hoc in apostolis actu.
2. Repleti sūt oēs spū s̄cto. Scda magne excellētie. hoc i s̄c
to staphano pleno gratia et fortitudine. actuū vi **T**ercia
multo maioris excellentie / hec in maria grā plena. **Q**uarta
sūme excellentie. hec in christo luce iiii. **I**hesus plenus spiritu

Sancto egressus est a iordane. **S**ufficiens scz q̄ replet secūdu
rei cōgruentiā vt cum dicitur ecclia plena est populo non q̄
nullus ibi locus vacuus reliquat scz qz scōz p̄gruentiā ibi exi-
tes loco sufficiūt. Talis grē plenitudo fuit in stephano et sā-
ctis nō q̄ peccare nō potuerūt qz et apostoli excutē puluerem
de pedibus p̄cipiūt et io. p̄ia canoica scdo. Si diximus q̄
peccatū nō habemus ꝛ. Jacobi 3. in mltis offendimus omēs
scz qz grē plenitudinē ad salutē p̄cepūt vsqz quaqz replēs qd
est cū iure repleta nichil vacuū reliquit vt in mensura vini
vel olei hoc fuit ante filii dei cōceptionē in beata virgine vt
supra ostēsū est qz in vsqz quaqz pleno nō recipitur plus. **S**
uperfluēs quādo scz res que implet vas capacitātē exedit. hec
plenitudo fuit in christo vt supra dictū est ꝛ de illa plenitudi-
ne accepimus gratiā pro gratia io. p̄io. et hec ipsa plenitu-
do signata est cum ei dictū est. **Q**ue gratia plena. **P**lenitudo
supfluens cum statū subiūgitur. **S**pūs sanctus supueniet in
te et c. **Q**uasi fons subministrans plenitudinē vndiqz afflu-
entē et paulo post q̄ dicta est gratia plena subiūgit spūs sanc-
tus in te ꝛ. ideo sic videtur posse dīstingui q̄ fuit gratia ple-
na quasi ad rasū pro se quasi ad cumulū propt̄ nos qui de illa
plenitudine sēper accepimus nisi steterit per nos
Gratia plena **A**d deū per humilitatē. **A**d angelos per vir-
ginitatē ad homines per fecūditatē prouerbior. xi. **M**ulier
gratiosa id est maria gratia plena inuenit gloriosam illā de
qua prouerbior. x. **G**loria patris. filius sapiēs. **B**eatiss. ber.
hec est virginis nostre gratia singularis et excellētissima p̄-
rogatiua marie quod filium vnum eundem quod cum deo
patre meruit habere communem. **I**n hoc autem q̄ dicitur
gratia plena interior non exterior gratia designatur. **E**x-
terior enim gratia fallax et vacua est vt est pulcritudo cor-
poris. **N**obilis generis et huiusmodi prouerbiorum in fine.
Fallax gratia et pulcritudo vana et cetera. hec plenitudo
gratie fuit in beata virgine. **P**omitis extinctio veritatis

augmētatio. virtutis dilectio. Prima est fuga victorū et pa-
rat animū. Secunda perficit intellectū. Tercia cōsummat af-
fectum ideo gratia plena magis q̄ stephanus minus q̄ chri-
stus. ¶ Stat igitur in medio vite et virtutibus. hec cum ste-
phano. Stephanus plenus plenitudine apta. christus pleni-
tudine cumulata. maria plenitudine aqua. Prima sufficit/
sc̄da effluit/ terciā perfecta est. Itē hec plenitudo gracie refer-
tur ad quattuor cardinales virtutes quibus nichil melius ē
in vita hominū sapiētie viii. quas singulas inuenimus emi-
nisse tripliciter in ea. habuit enī ex tēperētia carnis pudici-
ciā ex sermonis modestia cordis mūdiciā. Ex prudētia siluiē
turbata. Intellexit audita/ respōdit sapiēter ad proposita ex
iusticia/ respōdit omnibus qd̄ debebat/ duris corde lesit mor-
tem in sua despōlacione/ in filii circūcisione/ in legali purifi-
catione. Afflictis exhibuit compassionē. io. secundo filii non
habent vinum. ¶ Sanctis redidit communionem quia erat
cum mulieribus et discipulis in oratione perseverans. ex for-
titudine propositū virginittatis assūpsit. ¶ Assūptū tenuit rei-
tā immense fidē adhibuit. fiat michi inquit sc̄dm̄ verbū tuū
hec sūt duodecim stelle in corona mulieris de qua dicit. ap̄.
duodecimo. Mulier amicta sole et luna sub pedibus eius et
capite eius corona xli. stellas. has tamē duodecim stellas dicit
beat⁹ bernardus duodecim prerogatiuas virginis propter quas
etiā dicitur gratia plena. Quattuor sunt celi. quattuor carnis
quattuor cordis. Fulserūt enī quali stelle de celo marie gñatio
āgelica salutatio Sp̄us s̄cti supuētio filii dei inenarrabilis
conceptio. fulserūt in carne quattuor quod fuit virginittatis
primicia sine corruptione secunda sine grauamine grauida
sine dolore puerpera. Fulserūt in corde quattuor scilz deuotio
huilitatis/ reuerētia pudoris/ magnitudo credulittatis et mar-
tiritū cordis. Propter prias dicit dñs tecū. ppter sc̄das dicit
benedicta tu inter mulieres. propter tercias dicit grā plena
ppter oēs dicit puer. vltio. mltē filie pgregauerūt diuitias et

Gratia plena. Magister hugo de facto victore ad maria recte
dicta es gratia plena: de qua ortus est fons gratie ideo totum
nobis quodammodo ate quod per illum nobis est qui natus est
ex te. **B**enedicta est enim gratia plena et in tantum plena
ut ex tuo redundante et totus hauriat mundus. **S**i enim pru-
dentes virgines acceperunt oleum in vasis suis cum lampa-
dibus tu prudentissima virgo virginum non tantum unum
vas habuisti oleo gratie repletum quo lampadem tuam in-
extingibiliter ardentem nutrires sed aliud gestabas vas re-
dudans et inefficiens ex quo effuso oleo misericordie omni-
um lampades illuminares et vas omnium usque ad sumum
repleres et in illo nichil minueres. Prudens ergo fuisti ut tibi
provideres nec timida ut aliis subvenires. nec dixisti nec for-
te non scilicet michi et vobis sed sciens quia sufficeret tibi et
nobis et sufficienter retinuisti et sufficienter tribuisti lumen
in lampade fuit in carne virginitas, oleum in vase, in corde
humilitas. **E**t erat aliud vas humanitatis verbi in utero
tuo scilicet gratia plena ex cuius plenitudine tu quoque ac-
cepisti et lumen virginitatis in carne et oleum humilitatis
in corde. **P**ostea autem partu intemerato nobis propinans
ipsum inefficiens tribuisti ut ex illius plenitudine effunderetur
quo et lampades nostre extincte illuminarentur et vasa vas-
tua replerentur. Sic gratia plena fuisti cum de terra carnis
tue fons gratie erupit ut maneret super omnem terram et irri-
garet aridam et statim fecundaret. Item plena gratia illam
esse expediuit per quem quasi per carnale quod fons gratie
divine ad universitatem humani generis redundavit. Sic
igitur o fidelis anima gratia tibi defuerit ad ipsam plenitudi-
nem gratie confugere et currere necesse est tibi ne vero diceris
si de illa plenitudine aliquid defluerit minuetur plenitudo
absit. hec enim plenitudo talis nature est quod quanto amplius de ea
affluerit tanto amplius abundabit sicut de amore palam est
quanto enim amplius aliquem amabis tanto de amore tuo ama-

plus effluet in illū quem diligis et quanto amplius ama-
bis tanto ampliore dilectione abūdabis ideo canti .vi. Dicit
ei sponsus umbilicus tuus crater tomāt illis nūquam indi-
gens poculis. Vides igitur q̄ ipse fons amoris de ip̄o suo flu-
xu crescat ita vt effluendo augeatur ipsa vero sui retentione
arrescat et detrimentum patiatur tēne amorē tuum ne flu-
at in alium. iam nil amoris habes / iam ī te aruit fōs amo-
ris. ideo et vocatur ip̄a. fons ortorum. puteus aquarum vi-
uentium que fluunt impetu de libano. ¶ Si ergo aridum est
cor tuum / si rīgatione indiget curre ad fōtem ortorum qui
omnes ortos irrigat / curre ad puteum aquarum viuētium
et ne timeas laborē extrahendi quia fluunt cū impetu prop-
ter vacuitatem et ferocitatem ecclesiastici ¶ Super omnē
aquam viriditas ꝛc. Non potest ei nō virere cor qđ huic fon-
ti ꝛ huic puteo proximum fuerit / non potest arrescere / nō po-
test concupiscentiarum exuri incendio qm̄ gratia gratis da-
tur alioquin iam gratia non esset. ro. x. ¶ Curre ad plenam
gratiam que dat omnibus affluenter. cui dare gaudium est
alioquin larga non esset. Gratia plena. quasi ad rasū prop-
ter se / quasi ad cumulum propter nos qui de illa plenitudi-
ne omēs accepimus ex ista si quidem plenitudine venit no-
bis precium redemptionis / aqua ablutionis / panis refectio-
nis / Medicina curatiōnū / Armatura repugnationis / Pre-
mium remunerationis. ¶ Precium redemptionis quia ipsa
fuit sacculus pecunie in quo fuerunt omnes thesauri sapien-
tie et scientie absconditi .colo. scdo. que secū tulit deus in as-
sumptione matris .prouer. vii. Beuerlurus in die pleneli-
me .i. in consummatione eccle. de hoc precio . parabolis vlti.
Procul et de vltimis finibus precium eius id est inuentoris
dicit glosa. de vltimis finibus id est de humilitate vltima be-
ate v̄rginis vel de vltimis finibus id est de cōiūctione dei ꝛ
hominis qui sunt duo vltimi fines sapientie octauo

c .iiii.

Atingit a fine et c. hoc precium incarnatione missum est
nobis et eodē die persolutū q̄ eodē die christus est conceptus
et passus triginta tribus annis reuolutis sed iudei precium
istud cogitauerunt repellere qūuis enī hoc precium esset aurum
optimū terre eiulath id est beate virginis genesis sc̄do quare
titulo q̄ maria dicitur terra ipsi tamen nō cognouerunt hoc
aurū q̄ nō crediderūt ipsum deum: sed reputauerunt cuprū
et celeste mel suspicati sūt fel. vnde omnimodo quo probatur
aliqua pecunia aliqua probauerunt eum. Examinauerunt
enim eum in igne. sed nihil inuenerunt de scozea. vnde filius
patri igne me examinasti ministerio crucifixorum. Itē imi-
nauerunt ipsum vnde diminauerūt ic. et nō est inuenta i me
iniquitas. nec hoc sufficit sed etiā librauerunt eum in statera
crucis. vnde de ea canitur. Statera facta est corporis et cete.
Item sola digna tu fuisti terre precium seculi et cetera. **A**qua
absolutionis quia ipsa est fons zacharie xiii. In die illa erit
fons patens. canticorum secundo. Fons ortorum puteus a-
quarum ipsa enim est fons aquarum quantum ad commu-
nia beneficia que exhibet omnibus. **P**uteus quantum ad
profundas et speciales deuotiones quas suis specialibus sub-
ministrat. Ipsa etiam dicitur cisterna in quantum ab ipsa p-
fluit reflectio peccatoribus. **H**ec est cisterna behselem secun-
di. regum xxiiii. Iusta portam quia omnes transeuntes vult
quantum in se est satiare. **V**nde clamat. transite ad me om-
nes qui concupiscitis me et cetera. huius cisterne a qua chris-
tus deus est qui fons aque salientis in vitam eternam Jo.
quarto. hanc aquam concupiuit dauid. id est populus iuda-
icus clamans. anima nostra sicut terra sine aqua tibi et i.
regum xxii. **O**si quis michi daret potum aque de cisterna et c.
psa. xli. Egeni et pauperes querunt aquas / sed dominus mo-
p̄ et aaron dedit consilium quid facerent. numeri xx. **L**oquē-
mini inquit ad petram id est ad beatam virginem duram
cōtra t̄bulatōez graue cōtra instabilitatē et dabit vobis aq̄s.

Tunc aperuit eis dominus thesaurū suū fontem aque viue
de cisterna bethelē. hāc aquā attulerūt duo fortes scz fides et
caritas. Fides fortis que trāsfert mōtes p quā sancti vicerūt
regna. Caritas fortis vt mors ecclesiasti. viii. ⁊ quid fecit da
uid. i. iudeus de aqua ista nō bibit qz non credidit sed libauit
eā domino in cruce. Sz certe illa libatio nostra fuit ablutio.
Ipe enim lauit nos a peccatis nostris in sanguīe suo cū quo
exiuit aqua apc. i. Iste etiā fons vite sanctificatus ē gene. 2.
vbi legit qz fluius egrediebāt de loco voluptatis ad irrigādū
padisum qui inde dīdebat in quatuor capita. hec quatuor ca
pita / quatuor sunt beneficia a quibz deriuant cetera oīa scz be
neficiū creatōis / recreatōis / iustificatōis et gloriificatōis.
Et bene dicunt beneficia hec fluīa que cōtulerūt nobis qua
tuor ō solent flumina magna pferre ciuitatibz et villis quas
prefluūt. flumē necessaria aportat / supflua exporat / sordes
abluit / sitim extingit. Beneficiū ergo creatōis velut fluius
omīa necessaria nobis aportauit sicut p3 gene. pmo. Benefi
ciū recreatōis omīa superflua exportauit scz originalia ⁊ ac
tualia peccata. Tūc enīz ipe fuit hircus emissari⁹ qz pctā p
puli detulit ī desertū. leuiti. vi. Beneficiū iustificatōis oīa im
mūda nostra abstulit. vnde āplius laua me ꝛc. Sz beneficiū
glificatōis oēm sitim extinguet vsqz tūc enī sciet aīa nostra
ad. d. f. v. nec extinguet sitis hec in plenti qz non saciabitur
oculus visu / sz saciabimur cū appuerit gloria ei⁹ quādo de tor
rente voluptatis sue potabit nos. **P**anis refectōis **I**psa
enim est nauis institoris delōge portās panem suū. De longe
quia ipe panis viuus qui de celo descēdit ad quē nos inuitat
virgo prouer. lxxx. Comedite inquit panē meū et bibite vi
nū qd miscui vobis. Deus enī trinitatis aquā humanitatis
cū vino diuinitatis miscuit quādo naturā humanā vniuit di
uine. et beata virgo miscuit quādo vnionē credidit et p̄sensit
panē istū similit nobis cōfecit. Ipa enim est sarra q̄ miscuit
tria sacca farine. gene. xviii. Diuinitatē animā et carnē fecit.

mentum in hac confessione fuit fides virginis qui scz panis
pistus fuit in incarnatione / decoctus in clibano uteri virgi-
nalis / igne spūs scti vel caritatis marie. Sed fract⁹ in pas-
sione quāto misit cristallū suū. i. clarissimā animā suā ad lu-
dendū sicut bucellas. i. sicut frustrū panis diuisū a pane. i. a
corpore quod iacuit in sepulcro. hic ē panis quē petebāt par-
uuli. trenom. iiii. et psa. lvi. Frange esurienti panē tuū. i. per-
mitte animā tuā et corpus ab inuicēz separi in cruce pro re-
fectōe famelicoz. ¶ Medicamētū curatōis ecclīasti. xxxviii.
altissimus de tra carnis virginee creauit medelā corpus xpī
ecclīasti. xliii. Medicina oīm in festinatōe nebule. Quere ti-
tulo de orto versu octauo vbi ortus dicit nebulosus. hec me-
dicina profluxit nobis de plenitudine marie vnde xpūs dicit
ecclīasti. xxiii. Ego quasi fluui⁹ dixi qd intelligit medica-
mentā generatōis qz ipē sanat oēs infirmitates nostras / et
quasi aque ductus exiit a padiso. i. virginis utero.

¶ Arma expugnatōis. Sed que cōuenientia sunt ad medi-
cinam? Maria siquidem designat p domū saltus libani. 3. re.
vii. Que diuisa erat in duas ptes sicut dicit magister in hy-
storis. Vna pars vocabat pigmentaria que ptinebat pigmē-
ta et aromatica ad vsum tēpli et domus regie. ¶ Altera pars
armaria ptinēs arma ad tuitōem regis et decorem domus.
hec domus signabat mariā. libanus cādor vel cādīdatio. hec
est virgo tota candida iterius et exterius quā fecit salomon
qz sapientia id est xpūs edificauit sibi domum. prouer. ix. Et
hec domus ptinuit medicinā contra morbos peccatoz id est
xpīm et arma cōtra mūdū et dyabolū scz virtutes paupertatē
humilitatē et hmōi. ¶ In hac etiā domo erat scuta aurea que
fecit salomon designātia scutoz illud qd petiit dauid dicens.
Apprehende arma scutū qd fecit domin⁹ dicēs. ¶ Introibo in
locū tabernaculi admirabilis. i. in beatā virginem incarna-
tor. ¶ Vbi accepit scutum bone volūtatis. i. carnem in qua no-
bis ostendit bonā suāz erga nos voluntatē. Vnde notabiliter

dicit. Coronasti nos. **H**ec enim summa dignitas hominis
ad alias creaturas quod videt deum ferre scutum suum. **H**oc scutum
pforatum fuit in pugna passionis in quinque locis. **P**remiis
remuneratis tandem accepturi sumus. de qua plenitudine
quod filii merces fructus ventris. **I**stud inuenies infra titulo
Benedictus fructus ventris tui.

Dominus tecum. **P**ostquam dicta est gratia plena subdit dominus
tecum in quo ei assignatur gratia singularis. **D**ominus enim
cum sanctis angelis est per gratiam / cum sanctis hominibus non
solum per gratiam / sed etiam per naturam: ut possit homo dicere
emmanuel. id est nobiscum deus scilicet per naturam socius. quod dicere non
potest angelus quod sicut dicitur ad hebraeos. 2. **N**usquam angelos apprehendit
quod angelicam naturam non sibi minuit / sed semine abrahe quando
in virgine maria orta de semine abrahe naturam humanam as-
sumpsit. **C**um beata autem virgine non solum per gratiam
fuit et naturam / sed per assumptione carnis ipsius portionem
sine virilis admixtione seminis ut dicatur ei dominus tecum.
Exclusio carnalis patris consortio. **U**nde et dominus tecum
longe excellentius quam cum ceteris sanctis cum quibus est spi-
ritualiter tantum et in corde. **S**ed tecum est et spiritualiter in
corde / et corporaliter in ventre. **I**tem quod dicitur dominus tecum
refertur ad caritatem marie quia deus caritas est et qui ma-
net in caritate deus manet in eo. et cetera. **D**ominus tecum
Beatus bernardus non dicit dominus in te / sed dominus tecum
Dominus enim qui utique equaliter totus est per suam sim-
plicem substantiam. **A**liiter tamen est in rationabilibus cre-
aturis quam in ceteris. **E**t ipsarum aliter in bonis / aliter in ma-
lis. ita sane est in rationabilibus creaturis ut non capiatur
ab eis. **A** rationabilibus autem hominibus capi potest per
cognitionem / sed a bonis capitur tantum per amorem. **I**n so-
lis bonis ita est ut etiam sit cum ipsis propter concordiam volunta-
tis. **N**am dum suas voluntates iusticie subdunt per hoc quod ab
huius voluntate non dissentiant: deum sibi spiritualiter iungunt.

Sed ita sit cum omnibus sanctis spiritualiter tamen cum
maria cum quod utique tanta ei presentio fuit ut illius non solum volun-
tatem / sed etiam carnem sibi coniungeret: ac de sua et virginis sub-
stantia fieret vnus christus. qui et si nec totus de virgine / totus ta-
men dei et totus virginis esset. Nec duo filii / sed vnus filius vnusque
ait itaque. Ave gratia plena dominus tecum. Nec tantum dominus quem car-
ne tua induis / sed et dominus spiritus scilicet de quo concipis et ipse deus
patris qui genuit quem concipis. **P**ater inquit tecum quem filium suum facit et
tuum. Filius tecum qui ad condendum in te mirabile sacramentum
miro modo et sibi reserat genitale secretum et tamen seruat integrum /
virginale signaculum. Spiritus sanctus tecum qui cum patre et filio
tuum sanctificat vterum huc vsque beatus bernardus.

Dominus tecum. **I**n verbis istis denotatur societas diuina
ad mariam quam habuit maria similiter in summo creatore. Est
enim triplex societas. Vna carnalis spouale ad sponsum. Alia natu-
ralis matris ad filium. Tercia spiritualis creature ad deum. Prima ma-
gna quia ibi sunt duo in carne vna. Secunda maior quia sunt duo
ex carne vna. Caro enim matris et caro filii / vna caro. Tercia
maxima quia qui adheret deo / vnus spiritus est. cum. i. ad corin. vi.
Merito ergo societas beate virginis ad deum summa est quam omnes
illas complectitur. **A**liud potest distinguere istud ut dicatur quod quatuor
sunt uniones que maxime vnum faciunt. et omnes iste fuerunt
inter mariam et spiritum sanctum seu diuinam sapientiam. Prima est dei
ad animam et est spiritualis de qua. i. corin. vi. **Q**ui adheret deo
et cetera. ut supra et hoc est per gratiam / et maria deca est gratia plena
et quod inuenit gratiam apud deum. Et spiritus sanctus superueniet
in te. Et per hanc vehementem unionem sui ad diuinam sapien-
tiam per gratiam dicit ipsa canticorum. 2. Dilectus meus mihi etc.
ut supra. Secunda est personalis et est anime ad corpus. Quamuis enim
marie non coniungentur in vnitatem diuine persone / diuina sa-
pientia tamen portionem carnis eius in vnitatem persone sibi
sociavit diuina sapientia quando illud impletum est. Simul in
vnum diues et pauper. Tercia unio est naturalis scilicet artis

ad fructum matris ad filium. **I**psa enim fuit arbor / xp̄s
fructus. Ipsa mater / ipse fili⁹. **Q**uarta est sacramentalis
et est per cōiugiū et hoc sp̄alissime ibi fuit. **I**n conceptione
enim saluatoris celebratū fuit cōiugiū inter diuinā naturā
et humanā et hoc in vtero. **M**atrimoniu⁹ ei cōsistit in duo-
bus. In mutuo p̄sensu qui fuit quādo virgo respondit: Fiat
mihi secundū verbū tuum. Et in coniūctōe naturarū que ibi
fuit quādo verbū caro factum est. Et tūc fuerūt beata virgo
et diuina sapientia vnus sp̄s et vna caro. Si enī eua est dca
esse vna caro cum adam q̄ de costa eius formata ab eo tamē
educta et in nullo ab eo nuttata melius multo dicetur caro
xp̄i esse vna cū beata virgine q̄ nō de costa sed de itimis visce-
ribus p̄mo de purissimo sanguine virginis educta sicut dicit
Damascenus et nō extra et intra gloriosa eius viscera nouē
mensibus educata. ideo dicit infra corin. vi. et gene. 2. Erunt
duo. i. xp̄s et maria ī carne vna virginali. Propter hāc etiā
p̄uenientiā et multiplicē vniōnē inter mariā et diuinā sapi-
entiam fere oīa que dicunt de diuina sapiētia exponi possunt
de maria et eis eadem attribuunt et forte propter hoc dictū
est ei dominus tecum. **D**ominus tecū. Tripliciter enim
fuit domin⁹ cū illa / videlicet. Sicut dñs cū ancilla / sicut sp̄s
suis cum sponsa: sicut filius cū matre dilectissima. Sicut sp̄s
suis cū sponsa. Si enim virgines sp̄se sunt agni / quomodo
nō virgo virginū sp̄sa sponsarū. Ipsa enī merito dicit virgo
virginū que primo cōsecrauit et vouit virginitatē absq̄ omī
p̄silio p̄cepto et exemplo. Laude enī virginū aliarū dicit q̄ se
quūtur agnū quocūq̄ ierit apoc. xiiii. De ista autē potest se-
cure dici q̄ agnus sequebat̄ eam quocūq̄ iuit. vnde luce sc̄do
Descendit cū illis nazareth et erat subditus illis. Item cāti.
secūdo. Dilectus meus mihi et ego illi qui pascit inter lilia.
Fuit etiā deus cum illa sicut filius cū matre dilectissima.
vnde sp̄ualiter hic dicit dominus tecū. Ex hoc enim vocatū
est nomē eius emanuel. i. nobiscum deus q̄ ex hac vniōne dei

et domine nostre factus est xp̄s filius humane nature / factus
est caro et frater noster q̄ omnes fratres sumus in ch̄isto /
factus est sponsus ecclesie. **¶** De quibus nuptiis io. 2. nuptie
facte sunt in chana galilee et erat mater iesu ibi. Chana ze
lotipia .i. galilea transmigratio. In chana ergo galilee id est
quasi imoderata caritate fecit diuinā naturā transmigrare
ad humanā. **¶** Iste etiam nuptie prefiguratae sunt in nuptiis
hester et assueri de quibus dicit hester sc̄do. q̄ fecit assuerus
q̄d interpretat̄ beatitudo et signat xp̄m cōiuiū magnificū .i.
sp̄uale gaudiū inestimabile. **¶** Pro nuptiis hester .i. humane
nature prius abscondite a deo per peccatū nūc autem eleua
te super oēm creaturā in xp̄o domino in v̄nitate persone. v̄n
in psal. Beat⁹ quē elegisti et assumplisti ihabitabit in atriis
tuis id est cōicabit tibi in proprietatibus. hester enim inter
pretatur abscondita vel eleuata i populis. **¶** Fuit etiā deus
cum ea / sicut dominus cū ancilla. Si enim beatus populus
cuius dñs de⁹ eius quomodo nō est beatissima cuius deus fi
lius eius. Pluribz etiam modis aliis et in pluribus locis et
factis fuit deus cū ea. Fuit enī deus cū ea in exilio. Math. 2.
Tolle puez et matrē eius et fuge in egiptū. et ideo certe mō
est ipsa cū eo in solio et in regno. Vnde assistit regina q̄ si cō
patimur et cōregnabim⁹ thi. 2. Ad vltimū fuit dñs cū ea et
ipsa cum domino in eod̄ labore et eodem opere nostre redēpti
onis. Mater miē: Pater est miāz adiuuit in ope nostre salu
tis. vnde predictū erat gene. p̄no de prima muliere. Faciam⁹
adiutorium ei etc. Illa enim litteralis eua viro suo nō fuit in
adiutoriū / sed in destructoriū magis. hec aut̄ in adiutoriū q̄
in manu femine tradidit domin⁹ zizaniā .i. dyabolū. iudic. 11.
Et vna mulier hebrea fecit pfusionē i domo nabuchgodono
sor iudic. xiiii. quere titulo maria mulier. Quid ē ergo q̄ do
minus dicit psal. lxxiii. Torcular calcavi solus et de gentibz nō
est vir mecum. Vez domine q̄ nō ē vir tecū sed mulier vna tecū

est que oia vulnera que tu cepisti in corpore / suscepit i corde
¶ Et sicut lancea militis perforauit latus tuum: ita gladius
doloris eius animam pertransiuit. Et sicut tu non quod uoluisti
sed quod pater tuus uoluit sustinuisti / ita ipsa non quod ip-
sa uoluit: sed quod tu uoluisti tecum sustinuit. Quia sicut tu
salutem humani generis sitiuisti / sic et ipsa sitiuit. Stabat
enim iuxta crucem sicut dicit ambrosius non ut dolorem fi-
lii consideraret / sed ut salutem humani generis expectaret.
Sic ergo patet quod in omnibus fuit dominus cum ea et ipsa cum domino.

¶ Dominus tecum. Canticoꝝ secundo. **¶** Ille uenit saltans in
montibus transiliens montes. Montes uel colles angeli sunt.

¶ Saltat ergo christus in montibus hoc est in angelis. Et
sicut unus illorum missus est ad salutem nostram. Omnes
enim spiritus administratorii sunt. ad he. primo. **¶** Transiliit
colles id est minores angelos superauit et alacritate humili-
tate ministrandi qui non solum uenit ministrare sed etiam da-
re animam suam redemptioni pro multis quod nullus fecit
angelorum. **¶** Denique transiliit gabrielem et preuenit ad uir-
ginem ipso etiam angelo attestante qui ait dominus tecum

¶ Nec dicit dominus meus ueniet prepara ei hospiciuꝝ sicut
dicere solent alii precursores / sed hospiciuꝝ preparatum in-
ueniens et dominuꝝ preuenisse ei dicit dominus tecum. Quia
quem modo in celum relinquerat reperit apud eam. **¶** Bea-
tus bernardus. victus es o archangele. Transiliit te qui pre-
misit te. Causam autem huius tante festinantie assignauit
maria canticoꝝ primo dicens. **¶** Dum esset rex in accubi-
tu suo / nardus mea dedit odorem suum. Dum esset rex id est

christus qui regit omnia in accubitu suo id est cum esset filius
in sinu patris munduꝝ factus uisibilis uel in accubitu suo id est
in excelso celoꝝ habitaculo. **¶** Et nota quod noiat regem non sponsuꝝ
quod munduꝝ celebrare erat nuptie in chana galilee id est in utero
marie. Nardus mea. id est deuotio humilitatis dedit odore suu id est

placuit altissimo. Cuius suauitatis odor non solum mundi
circūquaq; pfudit sed etiāz totam supernā ciuitatē aspersit
vsq; ad mares omni perueniēs et vsq; ad illū qui ī sinu pa-
tris diu expectauerat et desiderauerat hūc odorē q; in aliquo
angeloz talem non poterat inuenire. **L**audabilius est enī
in carne fragili vitā angelicā ducere q̄ esse angelū vt dicit ie-
ronim⁹. **V**el dedit odorem suū i. precipuū vsq; in accubitū pa-
trū solii. **O**dor aut huius nardi fuit eius virginis humilitas
et humilis vīrginitas / quo odore suauissimo dei filiū illexit
et totū rapuit qui illectus et totus rapt⁹ de sinu patris salit
in vterū matris. **E**t a summo celo egreſſo eius. q; sicut dici-
tur sapientie. x. viii. **O**mniptēs sermo tu⁹ dñe exiliēs de celo
a regalibus sedibus venit. **N**ec solū in ventre eius dedit odo-
rem vīrginitatis / sed et in mente odorem humilitatis repe-
rens: et his odoribus odorem sue deitatis admiscēs. **D**e ācilla
fecit spōsam / et de creatā geitricē. **S**ic nimīz virgo humili-
tas marie regem celoz attraxit ad terrā et velut aquillā odo-
re prede cōcupite. illectā carni immaculatissime copulauit.
Ascēdente enim fumo aromatū. i. virtutū eius in cōspectū
glorie magni dei inuenit grām coram oculis **D**ñi clamātibz
qui circūstabāt. **Q**ue est ista que ascendit per desertū sicut vir-
gula fumī ex aromatibz ꝛ. **S**tatimq; rex egrediens de loco
sancto suo et de excelso celoz habitaculo prosiliens / exulta-
uit vt gpgas ad currendā viā. **E**t nimio puolās desiderio pre-
uenit nanciū suū ad vīrginem quā elegerat quā amauerat /
cuius decorem cōcupiāt et quasi vnicornis māsuētissimus in
sinū vīrginis recepit deposita iracūdie feriditate qua propter
peccatū primoz parentū ad genus humanū vsq; tūc habue-
rat. **Q**uem prospiciens a longe veniētez gratulās et exultās
ait ecclesia. **E**cce iste venit saliens in mōtibus ꝛ. vt supra iō
dicitur dominus tecum. **D**ominus tecum. **I**n his duobz
verbis notat̄ dominiū marie et dignitas super filiū suū. **C**ū
enim de omnibus ceteris sanctis dicatur et magnum sit eis

esse cum domino. vnde et enoch dicitur ambulasse cum domino
deo / quod faciunt qui per omnia obediunt eius voluntati. **M**aria
maior aliquid ceteris omnibus sanctis sortita est ut non solum
subiceret voluntati domini sed etiam dominus voluntati ipsius / ut per
hoc merito diceretur dominus cum ea. **B**eat⁹ ber. An non deum et do-
minum angelorum maria suum audacter appellat filium dicens. fili
quid nobis fecisti sic. Quis hoc audeat angelorum. Sufficit eis
et pro magno habent quod cum sint spiritus ex conditione lex gratia
facti et vocati sunt angeli. vnde dauid. Qui facit angelos suos
spiritus. scilicet. Maria vero matrem se agnoscens maiestatem illam cui
illi cum reuerentia seruiunt / cum fiducia suum appellat filium. **N**ec
deignatur vocari filius qui esse dignatur est. Nam paulo post subdit
euangelista. Et erat inquit subditus illis. Quis quibus deus
hominibus. Deus inquit cui angeli subditi sunt. Cui principatus
et potestates obediunt subditus erat marie / nec solum marie sed
etiam ioseph propter mariam. et ideo ad interpellationem matris di-
stulit usque ad triginta annos negocium quod iam inceperat ideo cantu.
viii. dicitur. Innixa super dilectum suum quasi superior dilectio. **I**te
canti. 2. Dilectus meus mihi subditus seruiens et obtemperans
sicut filius matri. Et ego illi obtemperans et obediens sicut fi-
lia patri / sicut ancilla domino / sicut creatura creatori. **I**te con-
tra hoc quod dictum est eue merito transgressionis sue / sub viri
potestate eris et ipse dominabitur tui gene. 3. Dictum est marie do-
minus tecum merito gratie quam inuenit. Ad hoc etiam facit quod
solum salomonis dicitur habuisse scabellum. titulo de solio. **I**te
magister hugo de sancto victore super ioh. 1. Deficiente vino di-
cit mater iesu ad eum vinum non habet. nec dicit peto ut defectu
poculi vinum commutando aut creando suppleas: sed hoc matris
reuerencie privilegium debere existimauit. ut quicquid inueniendo
se velle signaret patri repulsam a filio non debuisset. Et quid
iustum fuerat si tale aliquid ab eo potuisset quod ille facere posset se-
cundum naturam quam ab ea acceperat. Nunc autem quodammodo
iuste reprehenditur quod ab ea natura quam non dederat obedienciam

in miraculo exigebat et dicitur ei. Quid mihi et tibi est mulier. Miraculum enim facere dei virtus est non hominis. Et ideo cum a matre christus homo miraculum exigitur idem non quasi homo sed quasi deus. Mulierem non matrem de presumptione causatur. Maria enim a christo non quasi mater exigere a filio / sed quasi mulier si necesse fuisset miraculum humiliter postulare debeat a deo.

Dominus tecum. Qui igitur queris saluatorem quere ipsum cum ea. vnde de magis dicitur. Math. secundo. Inuenerunt ipsum cum maria matre eius etc. ut cum ipsa semper querendus ostenderetur. Dicitur etiam frequenter in scriptura. deus cum illis esse quos iuuare paratus est / et vota et desideria eorum adimplere. vnde ezechielis tercio. Manus domini erat mecum confortans me. Et de iohanne baptista luce secundo etenim manus domini erat cum illo. Math. in fine. Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem seculi. **I**mplorea igitur beatam virginem in omnibus orationibus tuis / nec desperes aut diffidas de impotentia auxiliandi quia cum dominus est cum ea. Et ideo quotienscumque ipsa voluerit iuuare te / dominus cum ea est ut et possit. **D**ominus tecum. Quo solo comite qui caruerit quatenus turbam hominum secum habuit. v. illi. ecclesiasti. quarto. De soli quod si ceciderit non habet subleuantem. Solus enim est comes iste qui possit cadentem subleuare.

Benedicta tu in mulieribus vel inter mulieres cum dicitur ecclesiasti. xxv. Non est malicia super malicias mulieris. Dicit ergo benedicta tu. **E**t nota quod istud pronomen tu est exclusiuum quod sola maria benedicta simplicitate in qua nihil de maledictione matris reperitur aut virginis. **V**nde et congrue dicitur ei Ave id est sine de. duplicis maledicti. nam maledicta est sterilis que non parit sed virgo. Et maledicta que parit sed mater quoniam parit in dolore. Maria autem

Vere est benedicta habens benedictionem fecunditatis in cōceptu. et benedictionem leticie in partu excluso ab ea tā doloris q̄ sterilitatis maledictio. ¶ Item postq̄ dictum est ei Ave/ subiungitur gratia plena dominus tecum: benedicta tu in mulieribus. Et hec tria respondent tribus principalibus virtutibus marie. Gratia plena merito humilitatis q̄ erat quasi vas vacuū. et ideo meruit impleri cū esset mundū quia virginis socia fuit humilitatis. humilitas enim sensus est proprie vacuitatis dicit augustinus. Vasa vero vacua replet oleo gratie/ verus heliseus. iiii regū. quarto. Et ideo maria que vas vacuū exhibuit/ illud plenum meruit importare. ¶ Item gratia plena quia deus humilib⁹ dat gratiaz. iacobi quarto. Et quia plene erat humilis ideo gratia plena dominus tecum. Merito solitudinis quam summe diligebat. Unde ab angelo quia sola inuenta est in conclauis quoniam ingressus est ad eam. ¶ Dominus tecum propter fidez quia per fidem habitat christus in cordibus nostris. ephē. tercio. ¶ Benedicta tu merito virginitatis cuius votum prima emisit et cuius amore maledictum legis contempsit. Dominus enim vacuum replet/ solitarios comitatur/ pro amore eius dat hominibus benedictionem pro maledictione. Unde maledicent scilicet amatores mundi illi id est iusto. Et tu domine benedices/ e contrario plenos euacuabit. Job. xx. Diuitias quas deuorauit euomet et de ventre eius extrahet eas deus. Comitatos a turbis/ solitarios faciet. Querentes ab hominibus benedici/ maledicet. luce sexto. Unde cum benedixerint vos homines et cetera. ¶ Contra hec tria elegit sibi dauid solitudinem/ vacuitatem/ maledictionem. Unde allegat. Respice in me et miserere mei quia vnicus id est sollicitarius et pauper id est vacu⁹ sum ego. ¶ Pauper dicitur quasi parū hñs in pera et maledici elegit. 2. re. xv. dicēs de semep Dimitte eū vt maledicat mihi si forte respiciat dñs afflictōnem meā et reddat mihi bonū pro maledictiōe hac hodierna

quasi diceret. Solitarium comitare / vacuū reple / benedic
maledictū. Et i tribz his maria vera david figura p̄probat.
In his tribus etiā tria nobis emulanda pro modulo nostro
pponūtur. vt hec tria a domino cōsequi mereamur. Humili-
tas vt grā repleamur qz deus humilibus dat grāz iacobi. iiii
Amor solitudinis / et bone singularitatis vt dominū comitē
habeamus. Solus erat moyses quādo dominus apparuit ei
exo. 3. Solus helyas. 3. regū 1. viii. Sola agar gen. xix. quā-
do eis apparuerunt āgeli. Castitas cuius amore contēnāda
sunt hominū maledicta vt benedicamur a domino. hoc est vt
grām a domino consequamur / vt ab eo dirigamur: vt homi-
nibus vtilis efficiamur. Dominus tecū ponitur in medio
qz grām conseruat interius / et benedictionē spūalis fecūdi-
tatis exterius operat. Recte ergo postq̄ dicta est grā plena
subiungit̄ domin⁹ tecū / qz sicut sine deo nihil boni facere pos-
sumus aut habere: sic nec sine eo habita custodire. Ideo post
gratie donationem necesse est vt dominus sit nobiscū et nobis
cum custodiat quod nobis solus dedit.

Benedicta tu in mulieribus vel inter mulieres / vt inter-
dicat mediū participatione qz virgo cum fecunditate et ma-
ter cum virginitate. ipsa enim erat mulier sexus conditione
et futura mulier partus fecunditate. Hec tamen propt̄ hoc
incurtura maledictionem / sed magis consecutura benedicti-
onem. Audito tamen hoc verbo benedicta tu in mulieribus
turbata est quia in virginibus benedici semper optabat. Et
ideo cogitabat qualis esset ista salutatio que ab initio videba-
tur esse suspecta vbi in promissione filii manifestum patuit
virginitatis periculum. Ultra non potuit dissimulare quin
diceret Quomodo fiet istud et cetera. Vel etiam ideo turbata
est pre admiratione: quia sciebat omnes mulieres maledic-
tas eē i matre sua cua. Et audiēs se i mulieribz benedici tur-
bata q̄lis eēt ista salutatio. Que i mulierē dicebat i b̄ndicta

Vel inter mulieres. i. super mulieres quia opera meliora fu-
erunt in ea q̄ in ceteris. Virgo enī peperit patrē suū / genuit
portantē se portauit / nutrientē se lactauit. vacua ⁊ plena / hu-
milis et sublimis / pauper et diues in vnū fuit. quia ante eā
in nulla muliere potuit inuenire. Nec sola benedicta inter mu-
lieres tantū q̄ hoc parū videretur. Sed inter mulieres bene-
dictas singulari benedictione insignis et benedicta. Vnde in
ea dicit ecclesiasti. xxiii. In multitudie electoꝝ habebit lau-
dem / et inter benedictos benedicet. In ipsa enī inuenta est fe-
cūditas cū virginitate que nūq̄ antea paces habuerūt. Vnde
quidā. Partus et integritas discordes tēpore longo. Virgis
in gremio federa pacis habent. Item ideo dicta benedicta
in mulieribus / nō tantū q̄ sola sine cōcupiscentia cōcepit et
sine dolore peperit: sed q̄ pre omibus in prole multiplicata
est. Et si enim vnicū carnalit̄ genuit filium / in eo tamen spi-
ritualis mater effecta est magne multitudinis filioꝝ / quo ꝛ
christus primogenitus est. Vnde signant̄ dictū est luce. 1. q̄ pe-
perit filiū primogenitū. Et ad ro. viii. vt sit ipse primogē-
nitus in multis fratribus. Vnde per hoc q̄ dicta est benedicta
in mulierib⁹ designat̄ preciū marie. Quia enī pro amore vir-
ginitatis contēpsit maledictōez qua maledicebat̄ sterilis in
lege / ideo meruit benedici. **Benedicta tu in mulierib⁹ vel
inter mulieres.** i. pre omibus mulieribus dicit glosa. Et hu-
ius glosa textus est in Iudic. xiii. vbi dicit ospyas princeps po-
puli israel. **Benedicta filia a domino deo excelso pre oib⁹ mu-
lieribus super terrā iudicū. v. Benedicta int̄ mulieres iahel
helter secūdo.** Dicit̄ q̄ helter habuit grām et miāz sup oēs
mulieres et q̄ dilexit eā assuerus plusq̄ oēs mulieres. helter
inuenit grām et miām sup oēs mulieres amata ab assuero
plusq̄ oēs mulieres / in quibus signatur sūma benedictio.
Et hee tres mulieres mariā expresse figurarūt. Accipiam⁹
ergo totum et dicamus q̄ ipsa fuit benedicta in mulieribus
et pre mulieribus / et inter mulieres / et sup oēs mulieres.

Benedicta in mulieribus quia ipsa sola habuit quicquid boni fuit in mulieribus. Sed benedicta pre oibus mulieribus quia omnia illa habuit excellentius. **B**enedicta fuit inter mulieres / quia ipsa sola illius maledictiois experta fuit quam oes mulieres in matre sua eua acceperunt. **B**enedicta autem fuit super omnes mulieres / quia ipsa habuit quod nulla unquam accepit. **T**riplex autem bonus status fuit in mulieribus quem maria consecrauit. coniugalis / vidualis / virginalis. Virginalium statum habuit ante desponsationem. Coniugalem post desponsationem. Vidualem post filii passionem. quia nisi ioseph defuncto non videtur quod commendaretur discipulo. **S**i enim ipsa tradita est iuuenula non videtur quod iam fere quinquagenaria ab eo tolleretur. **E**t ideo quibus per multas tamen per quatuor mulieres expressius figurata est scilicet per iudich viduam. per hester coniugatam. per rachel et rebecca virgines. **S**ed quare per unam viduam et unam coniugatam et duas virgines / forte quia virgo ante partum et post partum virgo permansit. **P**ropter hunc triplicem statum dicitur ei ecclesiasti. xxiii. **I**n iacob inhabitata. id est coniugatis qui sunt iuncta quia tribulationem carnis habent huiusmodi. id est. corint. vii. **I**n israel hereditate. id est. in diuis que dei sunt cogitat vidua cor. vii. **S**ed in electis meis. id est. virgibus mitte radices. **S**i ergo ipsa sola habuit quicquid boni fuit in mulieribus ideo etc. **I**tem notandum est quod quia nobilis illa virgo israel futura erat mater dei / thalamus sponsi / dilecta dei / unica unicus. ideo dei filius singulariter primo mirabiliter in ipsa voluit operari ut que precium vniuersitatis debebat parere cum statu quolibet habere aliquod commune. **E**t cum coniugatis quid commune habuit partum proles. **C**um continentibus votum castitatis. **C**um virginibus / perseverantiam virginis. **H**ec dum continentes coniugatas et virgines partu suo redimeret simul ei fructus. tricessimus et sexagesimus et centesimus proveniret. **S**ed o tu fidelis vir qui de beata virgine sentis in bonitate non minorem in ea fructum tricessimum.

¶ Sexagesimū vel centesimum intellige. **¶** Secure asseras quod non plus meruit pariendo quam virginitatem conseruando. Pro varia ergo in ipsa operatione dei fructus ei debet? vanā sortitū quod ad ipsam appellatōem. In aliis tamē nō sic / quia neque cōtinent sine difficultate: neque pariūt sine corruptōne. **¶** Fuit etiā benedicta pre oībus mulieribus quia omnia illa habuit excellenti. **¶** Omnes enī alie coniugate fecūditatem cum corruptione precante / virgines castitatem cum sterilitate. Ipsa vero sola separauit preciosum a vili quia habuit statum coniugalem et vidualem cū virginitate / et virginalem cū fecunditate. Et ideo benedicta pre omnibus mulieribus. **¶** Unde et debet dici benedicta et super benedicta. benedicta ab āgelo / et super benedicta ab helizabeth. **¶** Fuit etiā benedicta inter mulieres / quia ipsa sola fuit exers illius maledictōis quā omnes mulieres in eua contraxerunt gene. tercio. **¶** Multiplicabo et rūpnas tuas et cum tristitia in dolores paries filios. et cetera. **¶** A qua maledictione ipsa fuit immunis. unde psal. ultimo. **¶** Antequam parturiet peperit. Antequam veniret partus eius peperit masculum. **¶** Quis audiuit vnquam tale? Et ideo sola inter omnes mulieres benedicta. **¶** Fuit etiā benedicta super omnes mulieres quia nulla alia vnquam accepit quod illa habuit scilicet quod virgo peperit. **¶** Quod non tantum super omnes mulieres / sed super omnem naturam et super omnem intellectum fuit scilicet quod deum genuit. Sic ergo sola habuit omne bonum quod in mulieribus fuit. Sola nō habuit maledictionem quam omnis alia mulier habuit. Sola habuit quod nūquam alia mulier habere potuit. **¶** Propter hoc laudabiliter dicitur luce decimo. **¶** Maria optimam partem elegit que non auferretur ab ea. quia maria ista optimam partem elegit. **¶** Optimam quantitatem / quia totum habuit. **¶** Optimam qualitatem / quia puriorem et excellentiorem habuit. **¶** Optimam dignitatem / quia dignior pars intelligi non potuit. hec enim per se vera est de beata virgine. **¶** Maria optimā partē

elegit quia inter omnes que nunq̄ partes acceperunt hec so-
la optimā partes elegit et habuit. Deus autem nullā elegit
q̄ semp totum habuit inq̄ tum etiā fuit fili⁹ beatissime vir-
ginis. Ecce illa quatuor ex quibus integrat̄ beatitudo sanc-
tissime virginis que sunt imunitas ab omī peccato. **¶** Unde
Aue maria / gratie plenitudo. Unde gratia plena / diuina so-
cietas. Unde dominus tecū / p̄rogatiue singularitas. Unde be-
nedicta tu in mulieribus. Quorū duo prima beatificāt ipsaz
in se. Alia duo in cōparatōe ad oīa ad que contingit ipaz cō-
parare. So enim q̄ deū genuit angeloz restauratorē / homi-
nū restauratorē et redemptorē demonū victorē. ¶ Bea-
tam eā dicunt oēs generationes. et hoc est q̄ dicit̄ iudic. xv.
Tu gloria hierusalē quia designant̄ angeli qui semp sunt in
pace et in vīsiōe dei. Tu leticia israel. per israel anime bea-
toz qui q̄nq̄ fuerūt iacob. i. luctatores. nūc aut̄ israel. i. vidē
tes deū facie ad faciem. Tu honorificentia populi nostri. per
populū scz iudeoz. i. p̄fidentiu p̄ctā i laudes dei et glorificatiō
deū. Animas iustoz itelligo q̄ fecisti virilit̄ vincēdo dyabolū /
sicut p̄phetatū erat gen. 3. Inimicitias ponā i e. ipa p̄teret ca-
put tuū. ¶ Aliū primū. s. tu gl̄ia hierusalē vox ē āgeloz quoz
ruina p̄ eā repata ē. ¶ Sedz s. tu leticia israel vox ē hoīz quo-
rū iusticia p̄ eā letificata ē. ¶ Terciū scz tu honorificentia populi
tui vox est muliez quaz ifamia p̄ eā deleta est. ¶ Quartū scz
q̄ fecisti virilit̄ vox est mortuoz existētiū in libo quoz captiui-
tas p̄ eā est reducta i redēpta. Aliū tu gl̄ia hierusalē. i. inocē-
tiū. tu leticia israel. i. penitētiū. tu honorificentia populi. i. p̄ctā
rū. hec ē ergo beata plenitudo dñe nostre que fons est et origo
totius nostre beatitudinis ad genus humanum peruenit to-
tum per hanc veniam defluxit. ¶ Benedicta tu in mulieri-
bus id est in matribus emollitis i virginibus infecūdis vel
expressius int̄ mulieres. i. int̄ matres virgīes. Sicut ei lapis
angularis i duobus consistit pietibus et int̄ duos pietes in
vtroq̄ stat pariete sed nec totus in vno / nec totus in altero

Sic maria in numero matrum est quo ad fecunditatem
et in numero virginum quo ad incorruptionem. Sed nec
omnino in pariete matrum qz est incorrupta nec ex toto in
pariete virginū qz est fecunda. Talē quippe dicebat esse ma-
trē saluatoris vt mediatrix mediatorē. Lapis angularis la-
pidem pareret āgularē. iob. xxxviii. Quis dimisit lapidem
āgularē quasi diceret. quis de lapide angulari lapidē dimisit
angularē. Christ⁹ mediator dei et hoīz iust⁹ cū dño. mortalis
cū hominibus quē de virgine matre nasci decuit vt in matre
mortali cōciperetur mortalis et in virgine cōciperetur iust⁹
necesse enim erat vt quiscūqz cōciperetur per matris corrup-
tionē ex peccato originali cōciperetur iniustus et hec de pri-
ma causa. Secūda vt sicut primus adā de terra virgine fac-
tus furrat ita secūdus adā de virgine homo fieret. Tercia
vt sicut per euā virginem facta fuit humani generis perdi-
tio ita per mariā virginē fieret eiusdē reparatio. Hñ canit ec-
clesia. Paradisi porta per euā cunctis clausa est & c. Quarta
vt que in celis habebat patrem sine matre haberet in tris
matrē sine patre vt sicut quasi duobus testibus probaretur
christi diuinitas in matris virginitate et patris diuinitate.
Quinta vt prophēcie verbis respōderet p̄saie. vii. Ecce virgo
cōcipiet & c. Beat⁹ bernardus. Supmissus gabriel. omelia 2
deus siquid est quē virgo peperit qui matrē suā singulari in
celestibz donaturus gloria singulari in tris preuere curauit
et gratia qua videlicet ineffabilē et in tacta cōciperet et pare-
ret incorrupta. Porro deū dicebat huiusmodi. Natiuitas q̄
nō nisi de virgine nascerē talis cōgruebat et virgini partus
vt nō pareret nisi deū. Proinde factor hominū vt homo fie-
ret nasciturus de homine talē sibi ex omnibus debuit eligere
p̄mo cōdere matrē qualē et se decē sciebat et sibi nouerat pla-
citurā. Voluit itaque esse virgine de qua imaculata imacula-
tus procederet omniū maculas purgatus. Voluit et hu-
milē de qua humilis et mitis corde prodiret. hax in se vir tu

tum hominibus saluberrimū q̄ exēplū ostensurus. **Dedit**
ergo virgini partū qui ei iā et virginitatis ispirauerat votū
& humilitatis progauerat meritū / alioquī quomō eā ange-
lus inseptibus gratia plenā pronunciat si quippiā vel parū
boni qd̄ ex gratia nō accepisset habebat. **Ut** igitur que s̄ctū
sanctoꝝ cōceptura erat pariter et paritura sancta esset corpo-
re / acciperet donū virginitatis vt esset et mēte accepit huilita-
tis. hīs nimirū virgo regia gemmis ornata virtutū gemi-
noꝝq; mentis pariter q; corporis decore p̄fulgida specie sua
et pulcritudine in celestibus cognita celi ciuiū in se prouoca-
uit aspectus ita vt regis animū ad sui cōcupiscētiā inclina-
ret et celestē nūtiū ad se adduceret de supernis. **Et** q̄ virgi-
nalis cōceptio redemptorē deceret dictū ē habrahā gene. xv.
Cum reuersio seminis sui p̄diceretur ei pro hoc verbo. **Quar-**
ta generatōe reuertētur huc. **P**rima generatio fuit in adā
sine viro et femina. **S**cōda in eua de viro sine femina. **T**ercia
in nobis de viro et femina. **Q**uarta sc̄z christi sine viro de fe-
mina. et hec singularis nec alia poterat inueniri q̄ posset suc-
curere tribus primis que perierāt. sed ista tres alias ad pat-
am de captiuitate reduxit. **I**git̄ maria recte dicitur benedic-
ta int̄ mulieres q; ipsa int̄ matres et virgines / prudens me-
diatrix et mirabiliter media ab vtroq; extremoz illud sup-
dit quod optimū erat et preciosum separauit a vili. **E**t relic-
ta sterilitate virgini et corruptione matris assumpsit sibi in-
tegritatem de virgine et fecunditatem de matre vt esset inte-
gra et fecunda et nec sterilis nec corrupta. **B**enedicta tu in
mulieribus. **Q**uasi media inter mulieres veteris testamēti
et mulieres noui. **M**ulieres veteris testamēti ad istam ten-
debāt sicut patet cum omni affectu ad liberorum procurati-
onem intenderent vt ad istam peruenirent que auferret earū
obprobrium. vnde et rachel legitur dixisse iacob generis. **x**
Da michi liberos alioquī moriar. **M**ulieres noui testamē-
ti ad eā respiciunt que eis christum proponit et quibus ipsa

reddidit libertatem. Ipsa enim triplicem statum beatorum
sanctificavit bonum scilicet meliorem et optimū id est cōiu-
gium viduitatem et virginitatem. **B**enedicta tu in mulie-
ribus. **P**otest hoc dici eodem modo quo dictū est gene. xxvii.
In pignus terre et rore celi desuper erit benedictio tua ros
celi humilitas virginis. pignus terre ventris fecunditas. **P**er
mariam enim effusa est benedictio super mulieres. **O** quod
eius auxilio et precibus de maledictione excepte sunt et quo-
tidie eripiuntur. **H**ec ideo benedicta in mulieribus quod de alia
non legitur ut per hoc notetur quod non solum inter mulieres
gloriā habitura sit sed etiam quodam privilegio sibi speci-
ali mulierū dilectionē vendicauerit et affectū ut pote per quā
eualit obprobriū sexus ille priusquam enim maria perciperet creato-
rē obprobriū erat et ignominia esset mulierum propter perditionem
prime matris. **S**imiliter et hominū propter latrocinium
et prodicionem ad. **F**ilii enim eramus proditoris et la-
tronis. **H**inc dicitur psal. primo. Principes tui scilicet adama
et eua in fideles socii furū. i. demonū et propter hoc clamabat
genus humanū ad dominū saluatorem sub typo septem mu-
lierū psal. quarto. **I**nuocetur nomen tuū super nos scilicet ut a
christo dicamur christiani. **A**uffer opprobrium nostrū. **O**p-
probriū enim primorū parentū per causa a nobis ablatū est
et mulier a deo genesori facti sumus quod regis et regine celoꝝ
facti sumus fratres. **M**erito ergo benedicitur in mulieribus
et inter mulieres per quē tantum prime mulieris opprobri-
um ablatum est a mulieribus et tantus honor colat est mu-
lieribus ut mulier celorum regina et dei genitrix sit effecta.
Item in hoc quod dicitur **B**enedicta tu in mulieribus. ostē-
ditur precipua eius potentia ad impetrandum. **N**am alie mu-
lieres viroꝝ rigore emoliunt. **H**ec autē dicitur seueritatē emo-
lit designata per virgā quā produxit aquā de petra numeri. xx.
Hec plenus iuenies titulis quod maria mulier et virga appella-
tur. **H**ec benedicta tu in mulieribus quasi benedicta sis tu quā oibus.

mulieribus in speculū propōsita es et exēplar. **I**te benedicta tu in mulieribus quasi sola de mulieribus ab vniuersis generationibus p̄dicanda et p̄re oībus gloriā habitura:

Benedictus fructus ventris tui. **B**eatus bernardus non quia tu b̄ndicta. ideo b̄ndictus fructus vētris tui sed q̄ ille te p̄uenit in benedictionibz dulcedinis ideo benedicta tu. **V**ere et enim b̄ndictus fructus ventris tui in quo benedictē sunt oēs gentes. de cui⁹ plenitudine tu q̄ cū ceteris q̄ differētius a ceteris accepisti. **A**c per hoc. **B**enedicta tu q̄ in mulieribus. ille vero benedictus nō in hoībus nec int̄ āgelos s̄ ip̄e est sup̄ oīa de⁹ b̄ndict⁹ in sc̄la. ad ro ix. **I**te beat⁹ ber. dicit̄ **B**ndictus vir / b̄ndicta mulier / benedictus panis / benedicta terra et huiusmodi. **S**ed singularit̄ benedictus fructus vētris tui cum sit super omnia deus benedictus in secula. **B**enedictus in odore / benedictus in sapore / benedictus in specie / de odore genesis vicesimoseptimo. **G**ustate et videte qm̄ suavis est dominus. **I**tem q̄ magna multitudo dulcedinis tue deus. **I**tem petrus prima canonica primo. **S**i tamen gustatis quoniā suavis est dominus et ipse de se inuitans nos ad se ecclesiastici xiiii. **Q**ui edunt me adhuc esurient & c. **V**triqz propter saporis dulcedinē hic dicebat. **Q**ui semel gustatus magis exitat appetitū. **B**onus fructus qui aīas esuriētū et sitientiū iusticiā esca et potus est. **I**tem de specie in puerbio **E**x spon species decoris eius. **I**tem prima petri p̄no. in quē desiderant angeli prospicere. et beata agnes. **C**uius pulcritudinē sol et luna mirantur. nec solū speciosus q̄tū alii fruct⁹ **S**ed sicut dicit̄ speciosus forma p̄re filiis hominū. sic dicens **D**us est speciosus p̄re fructibus vniuersis. **S**i enī ille fructus mortis nō solū suavis fuit ad v̄scendū s̄ etiā teste scriptura **D**electabilis aspectu q̄to magis huius vitalis fructus debemus credere vniūficū decorē hucusque beatus bernardus. **B**enedictus fructus ventris tui. **C**ongrue christus dicit̄ fructus ventris tui singularit̄ et discretiue quia ipsū cōcepit

in vtero virgo mater. In vtero id est ex causa intrinseca. Non si-
cut alie mulieres que recipiunt ab extrinseco vnde concipiunt
ideo et christus dicitur germē. p̄sa. iiii. In die illa erit germē
dñi in magnificētia et gl̄ia / et fructus terre sublimis q̄ sicut
granū madefactū ex propria substātia germē emittit a quo
est totus fructus sine contactu alterius granī. Sic maria mada-
facta gratia spūs sancti sine p̄tactu virili ex se sola germina-
uit christū qui fructus est benedictus. Cui et germē dicit̄ p̄-
pter huilitatē. Jo dicit ip̄a ecclesiastici vicesimo quarto. Termi-
nū celi id est illū qui oīa claudit et cōtinet circūcti gremio
vteri mei sola id est sine adiutorio virili. De hoc germine
dicit pater eze. tricesimo quarto. Gustabo eis germen iustuz.
Nemo autem alius potest dici fructus ventris p̄mo v̄tris et
renū quia et a matre concipitur et generatur a patre. Cōgrue
autem appellatur christus fructus. quia sicut fructus ex her-
ba nascit̄ vel ex arbore aut terra ip̄a non violens q̄ sicut fruc-
tus bonus arborem vel terrā de qua nascit̄ cōmēdabilē reddit sic
et christus virginē gloriosā de tota benedicta totus natus ē be-
neditus. Vnde et ei hic dicit̄. Benedicta tu in mulieribus et
benedictus fructus v̄tris tui / q̄ fructus cognoscere facit q̄lis
sit arbor vel terra. Vnde orit̄. Sic christus virginē. vnde math.
vii. A fructibus eorū cognoscetis eos ibidem. Non potest ar-
bor bona fructus malos facere et c. q̄ sūptus sub foliis acciden-
tium fructus iste in sacramēto delectabilior est aīe digni su-
mentis quia ibi anima plus lucratur optum ad presens. Di-
co fructum autē istum nō gustabit in futuro arbor id est homo
que fructum bonū non fecerit in presenti. Item fructus dicit̄
a fruor fruoris et est frui amore inherere alicui rei tantū pro-
pter se ipsum. Christus autem qui in sacramento nostra re-
fectio est in via. nostra fructio erit in patria. vnde psalmista.
Cum dederit dilectis suis sompnū ecce enim hereditas filii
merces fructus v̄tris. Fructus enī cōsueve in sena suitur q̄
est relectio p̄tra sompnū et christus fructus est que i illa vltima

cena expectam⁹ de quo fructuabim⁹ sicut vūlgari⁹ solet dici
Post fructū nō solet apponi ferculū aliū neq; comestio ē post
cenā. Cū igitur christus dederit dilectis suis sōpnū ecce here-
ditas ventris benedicti. **O** hereditas nec decessione patris ob-
tenta nec successionē trāsmiscēda ad pōsteros nec int̄ fratres
diuidēda nec angustior multitudine coheredū fruct⁹ autem
iste miri est odoris. **O**ptimi coloris et viuifici vigoris. **O**dre
abiciēs. **S**apere reficiens. **C**olore iocūdang et vigore corroto
rans. **T**actu lenis. **A**spectu delectabilis. **G**ustu suavis. **D**u-
rabilitate perhennis. **A**ppetit esuries sine tormēto. **M**ādu-
cat sine fastidio. **I**pso siciatur sine superfluo. **P**er eū sanā-
line reciduo. **F**ructus optimus et lapidissimus / suauissim⁹
et iocūdissim⁹ omne delectamentū in se habens et oīs sapo-
ris suauitatez. **H**is tamē qui gustauerūt qm̄ suavis est dñs
Sapit quid pro diuersitate gustatiū / aliis māna prop̄ dul-
cedinē. **A**liis fauū prop̄ cōtēplationē / aliis oleū prop̄ me-
dicinalē cōsolacionē. **A**liis lae prop̄ humaitatē. **A**liis mel
prop̄ deitatē. **A**liis lignū prop̄ etnitatē ⁊ huiusmodi. **S**ic ē
fructus ligni vite id est beate virginis qui creuit in paradiso
id est virginali vtero de quo qui digne comederit mortē non
gustabit in etnū. **V**nde dicit io. vi. **C**aro mea vere est cib⁹ ⁊ c.
Hic fructus licuit sub flore virginitatis i cōceptōe. apparuit
in natiuitate. maturiit i predicatōe. collectus est i arbore cru-
cis et hoc in passione p̄sa. liii. **Q**ui abscisus est de trādiuētū
hic fructus apparuit candidus i natiuitate per virginitatē
et innocentia viridis in etnorū promissionē qm̄ p̄dicauit eu-
uāgelū. **S**plendidus intransfiguratōe / rubicūdus in passi-
one / palidus et discolor in sepulcro. **B**enedictus fructus vē-
tris tui. **Q**uomodo autem fructus huius sentiatur dulce-
do canticorum secundo. vbi dicit fides anima **S**ub umbra il-
lius quem desideraueram ⁊ fructus eius dulcis gutturi meo

Umbra christi proprie eorum mutatio que fecit in passione qua-
do scapulis suis cruci affixis obumbravit ecclesie ut feruorem
paterne iracundie eidem temperaret. In hac umbra vita est anime
extra hanc umbram sola mors. Unde tenorū in fine dicitur chri-
sto. In umbra tua uiuemus in gentibus et benedixit in umbra
que respectu corporis sola quedam apparentia est. Similiter que-
quid boni facere posset optimus homo respectu eorum que de-
fecit pro homine nichil esset nisi umbra quedam permissiua.
Quantum etiam distat res ab umbra tantum a passionibus no-
tis quas pro eo sustinemus distat passio christi si eius cir-
cūstantie diligenter notantur bene autem passio fecit umbram in
quod concurreret obscuritas pene et claritas pietatis. Sedere au-
tem sub hac umbra est requiescere in mutatione dominice pa-
nis ubi tria inueniuntur odor / protectio / et refrigerium. Odor facit
letabundum. Protectio securum. Refrigerium facit quietum. De o-
dore dicitur sponso can. iiii. Odor unguentorum tuorum super omnia
aromata ibid. Odor vestimentorum tuorum sicut odor thuris. que
infra titulo de delectationibus orti. Item beatus iohannes euangelis-
ta. Visitatus a christo dicit ei Odor tuus concupiscentias in me
exitauit eternas. Item ecclesiasti. xxiii. Quasi balsamum non
mixtum odor meus. de protectione in psalmo. Sub umbra alarum
tuarum protege me et c. Item in umbra alarum tuarum sperabo
donec transeat iniquitas et c. Ale christi virtutes quibus vo-
lauit ad celum. vel ale eius brachia eius extensa in cruce. De
quibus dicit malachie tercio. Sanitas in pennis eius de refri-
gerio ieremie. vi. Interrogate de semitis antiquis que sit via
bona et c. et inuenietis refrigerium aiabus vestris. Hec via chri-
stus dominus dicit ego fidelis anima. Sub umbra illius que deside-
raui sedi. Ecce duo necessaria uolentibus scilicet et fructus huius dul-
cedine et communicare ei ad salutem scilicet passionis mutatio unde
de sub umbra illius sedi letabunda securum et quies et desiderium in teo.

Unde dicit desideravi. Unde dicit in sessione notat requies ut
quietas per uel se agere psalms. primo. Quia prius necesse est
cessare a peccato. in sedendo inferior pars corporis versus ter-
ram quiescit pars superior versus celum laborat et mouetur
Sedere ergo est quiescere ab appetitu temporalium et labore
pro etnis ut sic sentiat dulcedo fructus huius. Unde sequitur et
fructus eius id est corporis et sanguis eius perfectio quia reficimur
in via peregrinationis nostre. Unde fructus id est efficacia sa-
cramenti dulcis gutturi meo id est itime affectioni anime mee.
Et bene dicit gutturi per quod vox transit ut qui hanc dul-
cedine sentire desiderant priusquam ad hunc fructum accedat confes-
sionem peccata sua ut in voce exultationis et confessionis sit so-
nus epuletis. Item osee in fine. Sedentes in umbra eius ut su-
pra. **V**iuent tritico et germinabit quasi uinea. **V**iuent tritico
id est corpore et sanguine christi. **V**iuent hic per gratiam et per
gloriam in futuro. **S**eptuaginta interpretes dicunt inebria-
bitur tritico et germinabit quasi uinea christum scilicet qui est
uitis uera in suis operibus humiliter mutates. humilitas
enim in germine designat alioqui nisi prius sub umbra ista
sederint per imitationem eorum que gessit christus in carne et
sequela uestigiorum que calcauit in cruce hoc fructu et hoc tri-
tico morientur. **C**elestis panis non est sanus nisi sanis. **U**nde.
quidem. **I**n domini mensa quid tractes sedulo pensa.
Viuere sine mori confert quod porrigis ori.
Viuere per causam mori per occasionem.
Necessarium est etiam desiderium scilicet uenie, gratie, et glorie.
Unde dicit desideravi. iob 13. **N**on comedo suspiro desiderando
scilicet hec tria et c. hoc autem desiderium digna comestio huius fruc-
tus suscitatur / inflammat / unde ipsemet ecclesiastici 13. **Q**ui
edunt me adhuc esurient et cetera. **N**ec pertinet ad guttur
ecclesie qui fructum hunc non esurit. **I**tem fructus eius dul-
ger. m. dulcis enim est hic fructus in ordine predicamentibus dulci-
or in palato medicamentibus. **D**ulcissimus igitur gustantibus

In verbo unde quod dulcia faucibus meis eloquia tua i c. Item
io. vi. dicit petrus hanc gustas dulcedinem domine ad quam ibimus
verba vite eterne habes in exemplo mathei xi. **D**iscite quod mit-
tis suum et humilis corde. In promissa ap. 2. Vinceti dato man-
na absconditum In iugum imponendo mathei xi. Tollite iugum
meum super vos etc. Jugum enim meum suave est. in operatioe quod per eum
ceci vident claudii ambulat i c. mathei xi. In peccatorum diui-
sione ezech. Quacumque die peccator conuersus fuerit i. c. omnes in-
iquitatum suarum non recordator in filiorum flagellatioe. unde virga
tua et baculus tuus ipsa me consolata sunt. Item quomodo mi-
seret pater filiorum etc. **T**adem sentietur in premii retributioe
quando torrete voluptatis sue potabit nos et cibabit nos seip-
so qui est manna absconditum ap. 2. vinceti dato manna abscondi-
tum. gustui priora per priora. **S**i tamen gustatis quonia suavis est
dominus. Tactui scodi regum. xliii. Ipse est quasi ligni tenerimus ver-
miculus i c. Audi tui quod ipse est verbum domine quod multiplicat a-
micos patris ecclesiastici sexto verbum scilicet bonum i suauis. olfactui
ecclesiastici xlii. Memoria ioseph icoposicioe odoris i c. Visui pri-
ma petri primo. In que desiderant angeli prospicere intellectu que
illuat cum sit veritas Affectui que pascit cum sit caritas. **I**te de
benedictioe huius fructus benedicti dicit propheta deo patri **D**omine
peruenisti eum in benedictioibus dulcedinis i c. bene dicit peruenisti
quod has benedictioes ei ante ortum dedit. prima benedictio sicut
dicit ibi glosa imunitas peccati et impotencia peccandi caruit ei
virginali quod probat matris virginitas et actuali quod patris
diuinitas ideo vocat eum petrus immaculatum quod caruit macula o-
riginalis et icontaminatum quod caruit omni contagio actuali. ideo di-
cit cadelabrum exodi xxv. **F**acies cadelabrum ductile recte dicit
christus cadelabrum quia illuat omnes homines venientem in hunc mun-
dum. **D**uctile non fusile quia non semine hominis transfusum sed
ope sancti spiritus deductum ex auro mundissimo. i. ex purissimo
virginis sanguine qui fuit aurum mundum in sanctificatione mun-
dus in spiritus sancti superuentione. **M**undissimum in filii dei

conceptione qui ignis consumens est. ¶ In filii enim dei concep-
tione ita perfectissime purgata est mater nec etiam venialiter post
ea peccare posset ideo caro eius et sanguis dicuntur aurum mundum
simile et ponens in eo septem lucernas id est septem dona spiritus sancti
que requiruntur in christo. Et nota quod iohannes baptista licet sancti-
ficatus in utero verumptamen postea peccare saltem veni-
aliter unde dicit christus mathei. iiii. Ego a te debeo baptis-
ari et tu venis ad me id est a potentia peccandi que est a fonte pur-
gari et c. ¶ Secunda consummata virtutum perfectio licet enim in ba-
ptismo infundentur virtutes puero non tamen consummate sunt
quia non possunt prosequi operando sed christus habuit confir-
matas. unde psalme. quarto. Apprehendent septem mulieres. id
est universas virtutes que per septenarium virum unum id est
christum qui in instanti sue conceptionis fuit vir perfectus et
tunc ad sapientiam et primum ad organizationem membrorum
ideo dicitur iheremie. xxi. Creavit deus novam super terram
Mulier circumdabit virum quia alii homines novem mensibus for-
matur. Tua omnis sapientie et scientie plenitudo virtus enim
perficit affectum / sapientia intellectui et ipse fuit perfectus in utro
que colo. ii. In quo sunt omnes thesauri et c. ¶ Suis enim sapientia divi-
formiter agnoscit preterita / presentia / et futura. unde ecclesi-
xiii. Oculi domini multo plus lucidiores super solem et c. Et
proferuntur hic quatuor per que ostendit nichil latere ipsius sapi-
entiam et infinitam excedere lucem solis. Sol enim solum videt superfici-
em rei sibi expolite sed non interiora ipsius rei. Sed sapientia
dei attingit a fine usque ad finem fortiter et c. Job. xvi. Nudus est
infernus. c. e. nec est operimentum perditioni et ideo dicitur
multo plus ibi ponitur quam oculi solis id est radii solum videt
corporalia / oculi domini spiritualia. Lucidiores quam radii so-
lis solum videt presentia. Oculi domini preterita / presentia / et futu-
ra. ¶ In super quam sol solummodo mittit radios ad ea que sub ip-
so sunt. Oculi domini videt ea que supra solem sunt sicut ea que infra sunt
De hac benedictione dicitur deuter. xxxiii. ¶ Benedictio eius que

apparuit in rubo ioseph accrescens vnde proficiebat sapien-
tia i c. Solo. Etus sapientia proficiebat extensione nō inten-
sione. Sicut doctor extendens doctrinam in discipulos proficit
et sicut candella que ex se candellam ascendit proficit luminis
extensione nō intensione. **Q**uarta plenitudo fruitionis quia
ab instanti sue conceptionis ita plene fruebatur sicut modo
et quod mirabilius est secundum eandem anime partem si-
mul patiebatur et fruebatur ideo in persona christi hominis
dicit psalmista. Prouidebam dominū in cōspectu meo semp i
cetera. **Q**uinta diuersarū naturarū vnio que scōz augustinum
talis fuit vt deū faceret hominē et hominē deū. hec fuit bene-
dictio dulcedinis qz nec aīa postq̄ a verbo assumpta est ab ea su-
pata fuit et ita nec aīa christi peccare potuit nec caro. **S**icut
a diuinitate assumpta est ab ea relicta est. **V**nde nec per hoc
corumpi potuit in sepulcro. De istis quinqz benedictionibz
dicitur deuto. xxxiii. Neptalim absidātia perfruetur. Nepta-
lim itelligit dilatatus. hic est christus cui fides per totū mū-
dū dilatata est i c. hec sūt benedictiones dulcedinis. Terre-
ne vero benedictiones de quibz dicit. Beātū dixerūt populū
cui hec sūt amaritudinis dic. de hac dulcedine gene. xxvii. Ec-
ce odor i c. **S**equit̄ posuisti in capite ei⁹ id est in principio p̄-
dicatōis ei⁹ coronā de lapide p̄cioso id est lapidibz p̄ciosis scili-
cet duodeci apostollis qui eū p̄dicatē q̄si corona caput am-
biebant mathei. v. Videns ihesus t̄bas i c. **E**t cū sedisset i c.
hi sūt duodeci lapides quos sūmus p̄tifer portabat in rōa
hī exodi xxviii. **E**t cū sedrē **A**liter coronā eterne glorie que fi-
nem non habet. que dicitur lapis preciosus que dicit̄ topa-
zion id est omni. color qz scōz gregoriū omi colore resplendet
Est ergo sensus. posuisti in capite i c. id est gloria coronam
omēz colorē hīcē. Pro hac corona habenda inquātū hō pu-
gnauit ipse et docuit omnes pugnare quia nō coronatur nisi
qui legitime certauerit. **V**el aliter. posuisti in capite ei⁹ coronā
id est in mente iusti que est caput ecclesie nono. **O**leū ca-
put tuū nō de/ coronā dulcedinis pre/ id est ornatū virtutum

In hac corona quatuor lapides preciosi. Prudentia ab aere ut
caueat a futuris. Iusticia posteriori ut satisficiat preteritis. Tes-
peretia a dextris ne dissoluatur per prospera. Fortitudo a si-
nistris ne fragatur per aduersa. ¶ Sequitur posuisti in capite
eius coronam de lapide precioso. Sicut glosa ibi exponit. In ca-
pite eius id est utio predicatois eius coronam duodecim aposto-
lorum fecisti ei id est christo. ¶ Quod patet qui cum predicaret in mundo
corone circumdabant eum. Lapis autem preciosus in singulari po-
tur ibi pro plurali / unde per illum lapidem intelligunt apostoli
duodecim de quibus dicitur ap. xxii. Et singulis portis singule mar-
garite. ¶ Item iob xxix. in persona christi cum sedere quasi rex
cum circumstante exercitu duodecim apostolorum era tamem mercedi-
um consolatorum predicans. Beati pauperes quia vestrum est regnum
dei et bene apostoli dicuntur exercitus domini quia per ipsos destru-
xit dominus munitiones peccatorum. ¶ Item fructus iste mirabi-
lis scilicet christus vel precipue caro christi que in sola et ex sola
muliere concepta est sine pruritu et fetore coitus quod nulla alia
unde et designatur per lapidem excisum de monte id est de maria.
sine manibus id est sine opere nuptiali sicut glosat aug. da-
nielis scdo. Vel de monte id est de altitudine humane nature
in qua fuit ante peccatum. ¶ Talis enim quo ad peccati imunita-
tem assumpsit christus humanam naturam qualis fuit ante pecca-
tum. ¶ Quatuor enim sunt status hominis. Primus ante pec-
catum / Secundus post peccatum ante gratiam / Tertius sub
gratia / Quartus in gloria. De singulis statibus istis aliquid
accepit christus. De primo peccati immunitatem. De secun-
do penalitatem. De tercio gratie plenitudinem. De quarto
peccandi impossibilitatem. et omnimodam veritatis contem-
plationem. ¶ Caro christi mirabilis quia in ipsa conceptio-
ne formata est in corpore ita non sicut dicit archiepiscopus cantuariensis
quod tunc viribus humanis non possunt lineamenta extinguere eccle. xlii.
Medicina omnium in festinatione nebule. Nota in festinati-
one ut supra ubi ortus dicitur nebulosus. Caro christi mira-

bilis quia illa non infecit animam infusam. vnde de christo
dicitur. qui egreditur sine macula. **I**tem ipsemet dicit de se
ipso. In innocentia mea ingressus sum. ideo dicit iere. xxxiii
Suscitabo dauid germinem iustum. i. christum iustum in ger-
mine. i. in conceptione qz conceptus fuit non i originali. vnde
dictum est marie luce primo. Quod nasceret ex te sanctum
nasceret natiuitate in utero / i natiuitate ex utero. propter hec
mirabilia et has vnitates dicit caro christi vnica ibi. A leoni-
bus vnica mea. dicit etiam ibi gloria. Exurge gloria mea ic
quia in ea dyabolum vicit et nos ab eius tyrannide liberauit.
propter singularem conceptionem i qua statim habuit animam. pro-
pter singularem natiuitatem / qz de virgine porta clausa. pro-
pter peccati imunitatem / qz ipsa nubes leuis idest sine pon-
dere peccati. propter vniionem cum verbo / qz verbum caro factum
est. Jo. i. propter beatitudinem singularem. vnde dicit ei pater
Sede a dextris meis. i. in potioribus bonis meis. **A**lio etiam
modo. Mirabilis est fructus iste qz xp̄s statim in concep-
tione oimoda fructus diuinitatis contemplatoe secundum mentem
que diuinitati psonaliter erat vnita et immediate coniuncta et
quodammodo a gloria domini absorpta / cui ineffabiliter adherens
vnus sp̄s / vna psona / vnus a? est effecta / oimoda habens
eadem potentiam / sapientiam / bonitatem: per gram quam et verbum
habet vel habuit ab eterno per naturam. Totum enim et secun-
dum plenitudinem se p̄buit illi diuinitas ad principium: nu h̄ lqz
sibi reseruauit quod homini assumpto non dedit. vnde pro-
pheta. Mons in quo beneplacitum est deo habitare in eo etenim
deus habitabit in fine. i. sine fine. sine termino / sine mensura
nec hoc dicit quasi in deo finis vel terminus vel mensura sit
sed vt ostendit plenitudinem diuinitatis habitare in ipso. **V**nde
apost. manifeste proclamatur ad col. 2. In quo habitat ois ple-
nitude diuinitatis corporaliter dicere oem ic. Et arguit eos
qui dicunt homines assumptum oem scientiam sed non omni-
potentiam habere. Plenitudinem dicit p̄tra eos qui dicunt non to-

tam potentiā/nec scientiā vel bonitatē habere: q̄tā habet
ipsum verbū. Et ne quis hoc totū de verbo ⁊ non de homine
assumpto exponat/subiungit corporalit. i. in hoīe assumpto
qui est corpus. Sicut igit̄ homo oībus que sunt dei p̄cipat
secundū plenitudinē: ita deus oībus que sunt hoīs p̄ter pec-
catū. Talis enī fuit illa unio hominis et dei que oēm hoīem
faceret et hoīem deū. Unde beatus que elegisti et assumpti
inhabitabit in atriis tuis. i. cōcabit tecū in proprietatibus
Sicut enim deus oīa sua homini dedit: ita omīs homo in se
suscepit et veluti filius dedit patri. io. xvii. Oīa tua mea sūt
et omnia mea tua sunt. ita hō assumptus dicere potest verbo
assumentis. Oīa tua p̄ naturā/ mea sunt per grāz. et omnia
mea per naturā/ tua sunt per dignatōez. ¶ Propter hāc igit̄
ineffabilem unione diuinitatis et humanitatis deus dicit̄ vere
et est homo. et hō dicit̄ vere/ et est deus. Unde aug. dicit. Si di-
stinctōem naturarū attendas/ aliud est deus aliud est homo
vel duo sunt homo et deus. Si autem personale unione non
duo sed unū/ non in natura sed in persona. Pater enim et fi-
lius unū sunt non in persona/ sed in natā. homo assumptus
et verbum assumens unū sunt non in natura/ sed in persona
Et quilibet sanctorū deo adherens pe fidem ⁊ dilectionē unū
est cum deo/ nō in natura vel p̄sona: sed in iusticia vel gloria.
Propter hanc itaq; ineffabilem inhesionē mens christi imo-
bilis et inconcussa etiam in ipsa morte permansit. hec autē
minus habuit glorie vel beatitudinis q̄tā ad principale me-
ritū. In spū vero et in anima et in carne fuit variatio et mu-
tatio ante ip̄az passionē in die carnis sue. i. mortalitatis. De
spūs mutabilitate legit̄. Et infremuit iesus spū. De anime
mutabilitate scriptū est. Anima mea trīstis vsq; ad mortem
Sedm carnē esuriit/ sitiuit/ fatigatus ē. ¶ Item fructus iste
mirabilis. Unde scitote quoniā dñs mirificauit. i. pat̄ sanctū
suū. I. xpm q̄ ē s̄ct̄ s̄ctorū. i. mirabile fecit ⁊ hoc multiplici
¶ Mirificauit domin⁹ sanctū suū. ¶ P̄mo in p̄ceptōe quādo

mulier circumdedit virum iere. xxxi Inter humē gremio vteri
tui p̄sa. quarto. In die illa sc̄z dominice conceptionis / appre-
hendent septem mulieres. i. vniuersas virtutes virum vnum
¶ Secundo in natiuitate quādo exiuit clausa porta eze. xliiii.
Porta hec erit clausa principi intranti sc̄z et exeūti sicut ra-
dius solis intrat et exit per vitream fenestram sine sui et vi-
tri corruptione. ¶ Tercio in predicatione io. septimo. Nunq̄
sic loquutus est homo. Et petrus verba vite eterne habes.
¶ Quarto in passione vbi posuit faciem suam vt petram du-
rissimā p̄sa. primo. Et sol obscurat? ē. petre scisse sunt math.
xxvii. ¶ Quinto in resurrectione quando non dedit sanctum
suum videre corruptionem / sed cito resuscitauit et quia clau-
so sepulcro exiuit. ¶ Sexto in ascensione quando virtute di-
uinitatis ascendit cum triumpho. p̄sa. lxiii. Quis etiam iste
qui venit propter hec omnia vocatum est nomen eius admi-
rabilis psal. ix. in iusto. Cantate domino canticum nouum
quia mirabilia et cetera. ¶ Aliter christus mirabilis. ¶ In
hoc q̄ cuz esset diues voluit pro nobis fieri pauper. 2. corinth.
viii. Scitis gratiam quia cum semper esset in gaudio pro
nobis voluit pati et mori / etiā in tormento viliissimo hebre.
ix. Christus proposito sibi gaudio. Quia cum esset summe in-
nocens voluit iniquus deputari p̄sa. lvi. Et cum iniquis de-
putatus est quia pati voluit pro inimicis quod multo plus
est q̄ pro amicis. ¶ Quia cum vno solo verbo posset saluare
mundum quia dicit et facta sunt tamen tot et tanta pro mū-
do voluit sustinere. Vnde luce nono. Moyses et helyas loque-
bantur cum eo de excessu quem completurus erat in hieru-
salem et hoc totum fecit vt nos ad amorem suum alliceret
et viciū ingratitude a nobis extirparet. Ingrat⁹ enim
fuerat hō bñficio creatōis qđ sine pena ei dñs impenderat.
¶ Sed beneficium recreationis non sic beatus bernard⁹. Me-
mento homo te et si de nichilo factū non tamē de nichilo re-

de pntu. Et nota q̄ quadruplex fuit voluntas in xpo quas
pater mirificauit sicut christus dicit. Sanctis qui sunt in ter
ra eius mirificauit omnes voluntates meas in eis. **D**eita-
tis hec mirificata est omnia que sunt faciendo. Rationis qua
pati voluit mori et resurgere que mirificata est patri vsq; ad
mortem obediendo philip. secundo. hoies etiam sibi obedien-
tes facit mori peccato. resurgere per gram. **S**ensualitatis
qua voluit non mori. **M**athei. xxvi. Pater si possibile est ic.
hec mirificata est se veru homine esse ostendendo / et infirmi-
tatem nostram se veracit assumpsisse. **C**opassionis qua com-
passus est peccatorib; luce. xix. Vidēs ciuitatē / fleuit ic. osee
vi. **M**isericordiā volo et non sacrificiū / quā mirificauit etiā
indignis cōpatiēdo. has inq̄ volūtaes mirificauit sanctis
non iudeis aut paganis qz his scandalū illis stulticia ic. **S**ā-
ctis scz qui sunt in terra eius i. qui spem suam quasi ancho-
ram in illa terra que est eius scz terra viuentiū fixerūt / ne se-
culi fluctibus submergant. **A**d quā terrā nos cōducere di-
gneŕ qui regnat et imperat / xpūs natus ex maria: quo de pic-
tor huius sperat / itus mundi trans maria / frui sanctis cum
gloria. Amen Amen Alleluya.

De uota sed excellentissima expositio super auc-
maria. per fratrem franciscum de maronis
edica / finit feliciter.

